

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Ola Elvestuen

Ref.nr.:
Saksnr.: 18/3072
Dato: 14.12.2018

Verneplan for skog - vern av 40 skogområder

1 Forslag

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av 40 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven.

Tilrådingen omfatter ca. 90 km² nytt verneareal, hvorav ca. 59 km² produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet:

1. Tingastad naturreservat i Sogndal kommune, Sogn og Fjordane fylke
2. Hellebrekkene naturreservat i Tysvær kommune, Rogaland fylke
3. Hesten naturreservat (utvidelse) i Forsand og Strand kommuner, Rogaland fylke
4. Lågabakkane naturreservat i Larvik kommune, Vestfold fylke
5. St. Hansåsen naturreservat i Holmestrand kommune, Vestfold fylke
6. Sæteråsen naturreservat (utvidelse) i Holmestrand kommune, Vestfold fylke
7. Flatdalsåsen naturreservat (utvidelse) i Gol kommune, Buskerud fylke
8. Geitmyråsen naturreservat i Røyken kommune, Buskerud fylke
9. Sandungsåsen naturreservat (utvidelse) i Røyken og Hurum kommuner, Buskerud fylke
10. Eine naturreservat i Bærum kommune, Akershus fylke
11. Vassmyråsen naturreservat i Bærum kommune, Akershus fylke
12. Trolldalen naturreservat i Oppegård kommune, Akershus fylke
13. Pipra og Storrsjøhøgda naturreservat i Nannestad og Nittedal kommuner i Akershus fylke og Lunner kommune i Oppland fylke
14. Nesøya naturreservat i Aremarksjøen i Aremark kommune, Østfold fylke
15. Brentåsen naturreservat i Sarpsborg kommune, Østfold fylke
16. Fjella naturreservat (utvidelse) i Marker kommune, Østfold fylke
17. Brattåshaugen naturreservat i Gjøvik kommune, Oppland fylke
18. Solbrålia og Stordalsberget naturreservat (utvidelse) Sør-Fron kommune, Oppland fylke
19. Sjoa naturreservat i Sel kommune, Oppland fylke
20. Bjørnhaugen naturreservat i Nordre Land kommune, Oppland fylke
21. Homstad naturreservat i Overhalla kommune, Trøndelag fylke
22. Ledangsvalen naturreservat i Namdalseid kommune, Trøndelag fylke
23. Honnavasslia naturreservat i Flatanger kommune, Trøndelag fylke

24. Vegsetlia naturreservat i Snåsa kommune, Trøndelag fylke
25. Finnsåsmarka naturreservat (utvidelse) i Snåsa kommune, Trøndelag fylke
26. Ålnestangen og Tynestangen naturreservat i Snåsa kommune, Trøndelag fylke
27. Kvamsfjellet naturreservat (utvidelse) i Steinkjer kommune, Trøndelag fylke
28. Svartberget naturreservat i Namdalseid kommune, Trøndelag fylke
29. Kringåsen naturreservat i Stjørdal kommune, Trøndelag fylke
30. Nordelva naturreservat (utvidelse) i Bjugn kommune, Trøndelag fylke
31. Storlidalen naturreservat i Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke
32. Berga naturreservat i Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke
33. Kongslin naturreservat i Klæbu kommune, Trøndelag fylke
34. Stavåa naturreservat i Rennebu kommune, Trøndelag fylke
35. Svarttjønnåsen naturreservat (utvidelse) i Melhus kommune, Trøndelag fylke
36. Gråura naturreservat (utvidelse) i Oppdal kommune, Trøndelag fylke
37. Røsheia naturreservat i Inderøy kommune, Trøndelag fylke
38. Hildremvatnet naturreservat (utvidelse) i Bjugn kommune, Trøndelag fylke
39. Tronstad naturreservat (utvidelse), Lier kommune, Buskerud fylke
40. Finnemarka naturreservat (utvidelse), Lier og Modum kommuner, Buskerud fylke

I tillegg foreslås endring i verneforskriften for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud fylke.

Deler av området Finnemarka ligger på Statskog SFs grunn. Området Tingstad eies av Miljødirektoratet. Øvrige områder inngår i arbeidet med frivillig vern av privateid skog.

1.1. Begrunnelse for verneforslaget

Verneområdene vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 prosent vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp leveområder for et stort antall truede arter.

1.2. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi. Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

1.3. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, deriblant kystfuruskog, og områder med stort innslag av bjørkeskog eller edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort artsmangfold. Opprettelsen av verneområdene bidrar til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. Viktige verneverdier er knyttet til stor variasjon i skogtyper, deriblant gammel skog som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Det er påvist et stort antall truede og nær truede arter i områdene.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde nedenfor, samt til Miljødirektoratets tilråding i saken.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, jf. bl.a. dokumentasjon i ”Lokalitetsdatabase for skogområder”. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. KLD vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøltiltak sammen med oppbygging av et naturfaglig basert nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.4. Andre samfunnsinteresser som kan påvirkes av verneforslaget

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv kan i stor grad fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

Det er eksisterende kraftledninger i nytt verneareal i områdene Lågabakkene, Troll dalen, Pipra og Storrsjøhøgda, Sjoa, Kringåsan, Nordelva, Berga, Stavåa, Svarttjønnåsen, Gråura, Tronstad og Finnemarka. Områder med kraftlinjer har bestemmelser i verneforskriftene om drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftlinjer.

I området Finnemarka er det vannkraftinteresser ved eksisterende reguleringsmagasin i Store og Vesle Nykjua og tilhørende vassdrag. Anleggene er konsesjonsfrie, men er innkalt til konsesjonsbehandling av NVE. Avgjørelsen er påklaget og ligger til behandling i Olje- og energidepartementet. Den foreslåtte verneforskriften åpner for bl.a. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, samt for nødvendig oppgradering eller fornying for å ivareta dam sikkerheten. KLD foreslår at de to største reguleringsmagasinene med tilhørende reguleringsdemninger tas ut av dette verneforslaget.

I følgende områder grenser nytt verneareal til regulert vannmagasin som er i bruk til vannkraftproduksjon: Nesøya, Honnavasslia, Finnsåmarka, Ålnestangen og Tynestangen, Kongslin og Finnemarka. For flere av disse vannmagasinene er det også eksisterende tilgrensende verneområder.

Det er registrert mindre småkraftpotensiale i området Gråura.

For øvrig berører verneforslaget ikke kjente planer om utbygging av vannkraft eller vindkraft, kjente potensialer for vannkraft eller vindkraft, eller kjente planer om bygging av nye kraftledninger. Det vises også til beskrivelse av energinteresser i kap. 8 under beskrivelsen av enkeltområder.

Det er registrert mineralforekomster, i form av sand- og grusressurser, i eller i grensen mot noen av områdene. Det er ikke framkommet interesse for utnyttelse av disse innenfor foreslåtte verneområder, jf. omtale under enkeltområder i kap. 8.

12 av verneforslagene i Trøndelag fylke omfatter arealer i reinbeitedistrikter.

1.5. Planstatus

Arealene i verneplanen er avsatt som LNF-områder i respektive kommuneplaner, unntatt deler av Brattåshaugen som ligger inne som fritidsbebyggelse. Enkelte av områdene har angitt ulike hensyssoner for bevaring naturmiljø; ras- og skredfare og nedslagsfelt drikkevann. Områdene i kommunene Bærum, Nittedal, Lunner og Nannestad ligger i tillegg innenfor markalovens geografiske virkeområde.

2. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

2.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 1.1.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

2.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Områdene er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrenset.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser er klarlagt gjennom oppstartmelding og høring av verneforslag, samt annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynet til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et naturfaglig basert nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog. KLD vurderer at betydelige arealandeler i verneforslaget enten er relativt vanskelig tilgjengelig skog med begrenset skogbruksmessig lønnsomhet eller skog med store miljøverdier som uansett ikke kunne hogges grunnet miljøhensyn i skogbrukets sertifiseringsregler og bestemmelser i forskrift om bærekraftig skogbruk. Samlet sett vurderes næringsmessige konsekvenser for skogbruket som følge av verneforslaget som begrenset.

Flere berørte kommuner uttaler at vern vil være positivt, bl.a. for ivaretagelse av naturverdier og som grunnlag for reiselivsaktivitet og friluftsliv.

Vern vil begrense mulighetene for bl.a. regulering av vassdrag og andre inngrep i strid med verneformålet. Det er ikke kjente planer om utbygging av vannkraft, vindkraft eller nye kraftledninger i noen av områdene. I ett område er det registrert potensiale for småkraftverk, jf. kap. 1.4. KLD vurderer at områdenes verneverdier i skogvernsammenheng tilsier at verdien av å etablere naturreservater i områdene er større enn nytten av eventuell utnyttelse av disse vannkraftpotensialene.

Det er registrert mineralforekomster i eller nær noen områder, men det er ikke kjent interesse for utnyttelse av disse innenfor verneforslagene. Vern av områdene utelukker imidlertid ikke at eventuell drift av fremtidige funn av viktige forekomster av mineralske ressurser kan skje, jf. omtale i kap 7.3.

12 områder i Trøndelag inngår i reinbeitedistrikter. Reindriften uttrykker i stor grad generell støtte til vern fordi det beskytter arealene mot utbygginger og inngrep som er negative for reindriften, samtidig som man generelt ønsker et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneplanen er utredet i henhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert bl.a. gjennom høringene. Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Kravene i utredningsinstruksen er oppfylt, og det vises bl.a. til relevante mål, verneverdier og påvirkningsfaktorer omtalt i kap. 1.1.-1.5. og til vurderinger i kap. 2 og kap. 9 om økonomiske konsekvenser.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer at berørte parter har fått god muligheter til å gi innspill.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at forslaget ikke har vesentlig negative effekter for andre viktige samfunnsinteresser. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 8.

3. Viktige endringer i verneplanprosessen

Navn: Det er under høringene kommet forslag om endring av navn for noen av områdene. Det tilrås at navnet for *Pipra og Oberstputten endres til Pipra og Storrsjøhogda*.

Grenser: Det tilrås mindre grensejusteringer for flere områder, jf. omtale i kap. 8. Størst arealmessig endring er i området Hildremsvatnet hvor verneforslaget er redusert med 1014 dekar hvorav 833 dekar produktiv skog etter en vurdering av arealets verneverdi opp mot verdien for skogbruk. Utvidelsen av Sæteråsen er omtrent halvert etter høringen ved at en av de tilbudte teigene er satt på vent, noe som innebærer en reduksjonen ca. 400 dekar.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foreslått mindre endringer i verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved større utvidelser av eksisterende naturreservater tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

4. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.1999 nr. 1449 om fredning av Gitlandsåsen som naturreservat, Forsand og Strand kommunar.
2. Forskrift 25.11.2016 nr. 1381 om vern av Sæteråsen naturreservat, Hof og Holmestrand kommuner.
3. Forskrift 16.12.2011 nr. 1281 om fredning av Fladalsåsen naturreservat, Nes kommune.
4. Forskrift 10.6.2016 nr. 622 om fredning av Nøreimsbekken naturreservat, Gol kommune.
5. Forskrift 15.12.2017 nr. 2076 om vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat i Sør-Fron og Nord-Fron kommuner.
6. Forskrift 16.12.2016 nr. 1616 om vern av Finnsåsmarka naturreservat, Snåsa kommune.
7. Forskrift 12.12.2014 nr. 1621 om vern av Hildremsvatnet naturreservat, Bjugn kommune.
8. Forskrift 31.8.2001 nr. 973 om fredning av Nordelva naturreservat, Bjugn og Rissa kommuner.
9. Forskrift 25.11.2016 nr. 1370 om vern av Gullaugtjønnerga naturreservat, Midtre Gauldal kommune.
10. Forskrift 01.12.2017 nr. 1898 om vern av Gråura naturreservat, Oppdal kommune.
11. Forskrift 28.04.1986 nr. 957 om Tronstad naturreservat, Lier kommune.
12. Forskrift 09.07.1993 nr. 684 om fredning av Finnemarka naturreservat, Lier og Modum kommune, Buskerud.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift om vern av Sandungåsen naturreservat, Hurum kommune.
2. Forskrift om vern av Fjella naturreservat, Marker og Rakkestad kommuner.
3. Forskrift om vern av Kvamsfjellet naturreservat, Steinkjer kommune.
4. Forskrift om supplerende vern for Oslofjorden, delplan Oslo og Akershus – Vedlegg 30 – Svartskog landskapsvernområde, Oppegård kommune.
5. Forskrift 05.12.2008 nr. 1302 om verneplan for skog. Fredning av Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner.

5. Forvaltning av verneområdene

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor KLDs eksisterende budsjettammer.

6. Saksbehandling og høring av verneforslaget

6.1. Saksbehandling

6.1.1. Generell bakgrunn

Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, som i all hovedsak vil skje gjennom vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Stortinget ba under behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet.

Områdene som foreslås vernet som naturreservater har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Det vises til aktuelle tilrådinger fra Miljødirektoratet og fylkesmannsembetene for utdypende informasjon om saksgangen.

6.1.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

6.1.3. Vern av skog på arealer eid av Statskog SF og Opplysningsvesenets fond

Ved behandling av Innst. S. nr.150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at Statskog SFs arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St. meld. nr. 25 (2002-2003) slo fast at det skal gjennomføres konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder.

I 2015 ba Stortinget om at regjeringen sørger for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeiendommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven. KLD har i brev av 9.5.2016 bedt Miljødirektoratet følge opp Stortingets anmodningsvedtak, med utgangspunkt i det pågående samarbeidet med Statskog SF om vern av skog på statsgrunn og med sikte på at Statskogs areal kan medvirke på en faglig god måte også i det videre skogvernarbeidet.

6.1.4. Konsultasjon med Sametinget

12 områder i Trøndelag ligger i reinbeitedistrikter. KLD har gjennomført konsultasjon med Sametinget om saken. Sametinget har ikke merknader til verneforslaget.

Konsultasjoner som er gjennomført av Fylkesmannen i Trøndelag er omtalt i kap. 8.

6.1.5. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget, hvordan det vil bidra til å nå nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur, og hva som eventuelt kan skje med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres. I kapittel 2 vurderes samfunnsnyttene og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 7 og 8 omtales og vurderes konkrete merknader til verneforslaget fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. De økonomiske og administrative konsekvensene omtales i kap 9.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser som sikrer gjennomføringen. For at verneverdiene skal bli ivaretatt etter vernevedtaket er fattet, forutsettes en forvaltning der berørte parter involveres på en hensiktsmessig måte. Verneforslaget reiser ikke prinsipielle spørsmål av en slik karakter som utredningsinstruksen legger til grunn.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

6.2. Høring av verneforslaget

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkesnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner og sentrale høringsinstanser, har hatt verneforslagene på høring.

Generelt støtter kommuner og fylkeskommuner verneforslagene eller tar disse til etterretning, men har i noen tilfeller synspunkter på avgrensning eller vernebestemmelser.

7. Generelle merknader til verneforslaget

7.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftene

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag, midlertidige eller faste, men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings-

og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer sammenlignet med eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Endelige vernekart vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. For innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra KLD i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til *"at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."*

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett

beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte trasèer. Fastsetting av trasè bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftlinjer

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Dispensasjonsordninger tas ikke inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "*Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*"

Den viktigste måten å få fram interesser knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedraining og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern, og grunneiers ønske om frivillig vern, må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli meget sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflygning punkt 5.5.6.1 *Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder* hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet mener at hvis det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at for områder der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt å sykle på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor sti. I kgl. res. 12.12.2014 ble det åpnet for sykling, samt riding og bruk av hest og kjerre, på veier og stier i de fleste områder ved at det i verneforskriftene ble tatt inn forbud mot sykling/riding/hest og kjerre utenom stier og veger merket på kart.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at det i forskriftene tas inn bestemmelser om at sykling samt riding og bruk av hest tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier at sykling bør være forbudt på bestemte stier eller i bestemte områder. Selv om regulering av sykling i skogområder følger av frilufsloven, mener direktoratet det er hensiktsmessig at regulering av sykling tas inn i verneforskriften sammen med regulering av andre aktiviteter i verneområdet, også i områder hvor det åpnes for sykling på alle eksisterende stier i området. I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelt område dersom det ikke finnes veier og stier i området.

El-sykler reguleres av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i frilufsloven eller i malen for verneforskrifter.

I nyere vernevedtak er bestemmelsene om arrangementer endret til kun å omfatte forbud mot større arrangementer. En del områder er tilrådt med generelt forbud mot idrettsarrangementer og andre større arrangementer. Miljødirektoratet har justert denne bestemmelsen i tråd med nyeste vernevedtak.

Annet

Miljødirektoratet har generelt tilrådd mindre endringer i forslagene til verneforskrifter, uten at dette endrer restriksjonsnivået.

7.2. Klima- og miljødepartementenes generelle merknader

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kraftlinjer

Drift og vedlikehold av kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftlinjen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å

sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 8.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.”*

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med

lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene.

Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og trakk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje og trakk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje og trakk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og trakk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder

innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier som er vist på vernekartet, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder fins ikke stier eller veier, og sykling er da følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" er endret til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt*." Den nye formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Spesielt om foreslåtte naturreservater i Oslomarka

Foreslåtte naturreservater i Oslomarka har tilsvarende bestemmelser mhp. idrett og friluftsliv som er fattet i mars 2015 og senere. Det vises til føringer i foredrag til kongelig resolusjon for disse sakene, jf. bl.a. vernevedtak 20.3.2015. Føringene gjelder også områdene i Oslomarka som inngår i denne vernesaken.

Annet

Utover endringer som nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg forøvrig til direktoratets vurderinger i kap. 7.1-3.

8. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra fylkesmannsembetene, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilråding fra fylkesmannsembetene. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under "inngrep" oppgis tekniske inngrep for områder der man kjenner til slike inngrep. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning til aktuelle områder.

1. Tingastad naturreservat i Sogndal kommune, Sogn og Fjordane

Totalareal 1311 dekar, hvorav 648 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser

NVE har ingen merknader etter arealreduksjonen.

En nabo mener skogsveien som går øverst i grensa bør tas ut.

Fylkesmannen tilrår at skogsveien øverst i området går ut. Fylkesmannen tilrår grensa lagt i en avstand på 5 meter fra skogsvegens vegskulder der den går i dag.

Fylkesmannen tilrår at Tingastad naturreservat blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Tingastad naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tingastad naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. **Hellebrekkene naturreservat i Tysvær kommune, Rogaland**

Totalareal 1166 dekar. Totalareal skog 1158 dekar, hvorav 1123 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det er gamle traktorveger/traktorsleper i området, disse framstår i dag som stier.

Høringsuttalelser: DMF understreker at verneområdet ikke inneholder kjente viktige mineralforekomster eller bergrettigheter, men ber Fylkesmannen vurdere konsekvensene for en skiferforekomst nordøst for det foreslåtte verneområdet.

NVE peker på at Haugaland Kraft Nett AS ikke sto på høringslista.

Fylkesmannen har gjort Haugaland Kraft Nett AS oppmerksom på høringen. De har ikke hatt noen kommentarer til verneforslaget.

Fylkesmannen kan ikke se at det er direkte konflikt mellom en framtidig utnyttelse av fyllitforekomsten og avgrensingen av verneområdet. Framtidig utnyttelse av ressursene må derfor skje på utsiden av dette området.

Fylkesmannen tilrår vern av området som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Hellebrekkene naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hellebrekkene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. **Hesten naturreservat (utvidelse av Gitlandsåsen naturreservat) i Forsand og Strand kommuner, Rogaland**

Nytt areal 2164 dekar, hvorav 1582 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 9292 dekar.

Inngrep: Det er en traktorveg i området, og en hytte på Maritvarden.

Høringsuttalelser: Statnett SF har ingen merknader. DMF påpekte til oppstartsmeldinga at området grenser til en grussressurs som i kartleggingen er verdisatt som lokalt viktig. I høringa har DMF ingen merknader.

Rogaland Botaniske Forening har pekt på at det er en betydelig bestand av den fremmede arten grønnor nordøst i området.

Fylkesmannen viser til at naturverdiene i området er svært viktig. At en potensiell grussressurs grenser til foreslått verneområde bør ikke være til hinder for utnyttelse av ressursene på utsiden av verneområdet, så lenge aktiviteten ikke påvirker verdier innenfor. Fylkesmannen tar sikte på å iverksette tiltak mot grønnor i og utenfor verneområdet. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Hesten naturreservat.

Klima- og miljødepartementet er av Olje- og energidepartementet informert om at

området omfatter Botnehagen mikrokraftverk på 0,065 GWh. Kraftverket ble vedtatt konsesjonsfritt i 2001, men tillatelsen har nå gått ut. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hesten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. **Lågabakkane naturreservat i Larvik kommune, Vestfold**

Totalareal 122 dekar, hvorav 122 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det ligger et pumpehus og en gapahuk innenfor området.

Høringsuttalelser: Statnett, DMF, Bane NOR, Statkraft og Statens vegvesen region sør har ikke kommentarer.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) etterlyser begrunnelse for sykkelforbud på stien som går gjennom området.

Landbruksdirektoratet etterspør årsaken til at beiting ikke er tatt inn i forslaget til forskrift.

Fylkesmannen tilrår at utsetting av saltstein flyttes fra § 4 til § 7. Begrunnelsen for forslaget om forbud mot sykling og ridning er at stien ligger i hellende terreng i et ravinelandskap på ustabil, marin leirjord. Det går stadig mindre jordras i området og stien må vedlikeholdes med klopping og trapper, og det er Fylkesmannens vurdering at denne ikke tåler særlig belastning. Etter en nærmere vurdering har Fylkesmannen kommet til at skånsom sykling på eksisterende sti vil medføre mindre risiko for utglidninger og slitasje enn hesteridning. Fylkesmannen vil derfor åpne for sykling på eksisterende sti i forskriften. Fylkesmannen tilrår for øvrig at området vernes som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Lågabakkane naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lågabakkane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. **St. Hansåsen naturreservat i Holmestrand kommune, Vestfold**

Totalareal 234 dekar, hvorav 234 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går flere traktorveger inn i området.

Høringsuttalelser: Statnett, DMF, Bane NOR, Statkraft og Statens vegvesen region sør har ikke kommentarer.

NOTS ber om begrunnelse for forbud mot sykling på stier, og ber om at dette endres.

Fylkesmannen viser til at det ikke er stier i området, kun traktorveier. Det er derfor i verneforskriften tatt inn sykling kun på eksisterende traktorveier.

Fylkesmannen tilrår at området vernes i samsvar med høringsforslaget, bortsett fra at utsetting av saltstein til beitedyr og vilt står under § 7 i forskriften.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av St. Hansåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av St. Hansåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. **Sæteråsen naturreservat (utvidelse) i Holmestrand kommune, Vestfold**

Nytt verneareal 394 dekar, hvorav 394 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2014 dekar.

Inngrep: En traktorvei i utvidelsesområdet.

Høringsuttalelser: Forsvarsbygg, DMF, BaneNor og Statnett har ingen merknader.

En uttalelse på vegne av grunneier ønsker å dra vernegrensa 25-30 meter nordover rundt eiendommene i sør. Liknende justering er gjort langs skogsveien inn mot Øvre Tømmerås.

En nabo peker på at trær i det planlagte verneforslaget kan treffe bebyggelse hvis faller. Han har forstått et belte på 25-30 meter mellom tomtene og det planlagte verneområdet.

Fylkesmannen viser til at grensen er endret ved at eiendommen 208/9 er tatt ut. Foreslått vernegrense er også noe endret langs boliger i sør i tråd med ønske fra grunneier, slik at grensen nå ligger ca. 25-30 meter fra naboeiendommene. Vernegrensa langs traktorveien langs østsiden av Svanerudkollen er lagt 3-4 meter inn for veien, for å sikre at fremtidig vedlikehold ikke kommer i konflikt med grensen. Endringene innebærer redusert totalareal i forskriften fra ca. 2406 til ca. 2014 dekar, der utvidelsen nå utgjør ca. 394 dekar. I høringsforslaget la Fylkesmannen til grunn at beiting ikke er tillatt i reservatet og dette videreføres i tilrådingen. Begrunnelse for beiteforbudet er redegjort for i saken fra 2016. Eiendommen som nå tilrås vernet er ikke benyttet til beite i dag.

Det er foreslått at utsetting av saltstein flyttes fra § 4 til § 7, i tråd med Landbruksdirektoratets anbefaling vedr. "*forskrift om tiltak for å begrense spredning av CDW*". Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Sæteråsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sæteråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av område nr. 7-9 i Buskerud fylke

Generelle merknader til høringen:

Buskerud fylkeskommune støtter forslaget til frivillig vern, men hovedutvalget forutsetter at vernebestemmelser tilpasses samfunns- og brukerinteresser. Vernebestemmelsene bør ikke utformes mer begrensende enn nødvendig for å opprettholde verneformålet. Det bes om at det gis adgang til å opprettholde og utvikle friluftslivsaktiviteter i verneområdene.

DMF viser til uttalelse til oppstart av prosessen, og har ikke ingen ytterligere kommentarer.

Forsvarsbygg mener verneforslaget ivaretar Forsvarets interesser.

NVE registrerer at flere forhold som ble påpekt i deres tidligere uttalelse har blitt tatt hensyn til. NVE gjentar at vernegrense i strandsonen vil begrense mulighet for ras- og erosjonssikring. NVE finner ikke at forskriften direkte, eller ved søknad, gir mulighet for å løse slike tiltak, etter å ha gjennomgått de enkelte områders forskrifter.

Statnett SF uttrykker at de er svært fornøyd med at deres merknader som ble gitt til oppstartmelding for arbeid med skogvern er tatt til etterretning og at de er tatt med videre i høringsforslaget. De har ellers ingen kommentarer til høringen.

Språkrådet viser til stedsnavnstjenestens tilråding datert 28. mars 2018 og at Fylkesmannen etter stedsnavnloven og tilhørende forskrift har plikt til å bruke de skrivemåtene som er oppført som tilrådd eller vedtatt i Sentralt stedsnavnregister (SSR), jf. § 9 første ledd i stedsnavnloven og § 13 siste ledd i forskriften til stedsnavnloven.

Fylkesmannen viser til at ingen av høringsinstansene går mot vern.

Fylkesmannen kan vanskelig se at det er behov for å gjennomføre ras- eller erosjonssikring i områdene der grensen går i strandsonen. Hvis slik sikring likevel skulle bli aktuelt vises til naturmangfoldloven § 48 som gir mulighet til å dispensere fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Fylkesmannen mener eventuell ras- eller erosjonssikring må kunne behandles under denne bestemmelsen.

Fylkesmannen er ikke enig i at man plikter å bruke en skrivemåte som er tilrådd eller vedtatt i Sentralt stedsnavnsregister for navn på verneområder eller videreføring av eksisterende navn. Man er enig i at det er pliktig å bruke riktig skrivemåte når det vises til eksisterende stedsnavn. Ved vernevedtak meldes navnet på det nye verneområdet inn til sentralt stedsnavnsregister som et verneområdenavn vedtatt av Kongen i statsråd. Ved valg av et slik navn mener Fylkesmannen derfor man må vurdere helheten av området for å finne et passende navn, samt ta hensyn til lokal bruk og innspill i verneprosessen.

7. **Flatdalsåsen naturreservat (utvidelse) i Gol kommune, Buskerud**

Utvidelse 4857 dekar hvorav 4277 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 12 549 dekar.

Inngrep: Det er to hytter i området, samt en traktorvei.

Høringsuttalelser: Språkrådet viser til stedsnavnstjenestens tilrådning av navnet Flatdalsåsen. NVE ser at man har fulgt ønsker fra Statsnett og at forskriften nå tar hensyn til drift og vedlikehold, så vel som akutte hendelser.

Fylkesmannen har informert KLD om at man endrer tilrådingen om navn fra Flatdalsåsen til Flatdalsåsen. For øvrig tilrås området vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrådning av Flatdalsåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrådning av Flatdalsåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. **Geitmyråsen naturreservat i Røyken kommune, Buskerud**

Totalareal 1099 dekar, hvorav 850 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser: NOTS mener det er stier som bør inkluderes på vernekartet. De ber derfor om at stier i området kartlegges grundig, eller at forskriften endres til å tillate sykling på alle eksisterende stier uavhengig av vernekartet.

Fylkesmannen ser at stier var mangelfullt inntegnet på høringskartet og har på bakgrunn av dette tegnet inn eksisterende stier i området på kartet., Bestemmelser knyttet til vedlikehold og bruk av stiene foreslås videreført fra høringsforslaget med en presisering i vernebestemmelsene om bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning. Fylkesmannen tilrår en mindre justering av vernegrensen i nord for å holde gapahuk ved Herstadheilhytta utenfor verneområdet. Fylkesmannen tilrår vern av området som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Geitmyråsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Geitmyråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. **Sandungsåsen naturreservat (utvidelse), Røyken og Hurum kommuner, Buskerud**
Nytt areal 897 dekar, hvorav 850 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2621 dekar.

Inngrep: En traktorvei Stordalen.

Høringsuttalelser: NVE har ikke funnet konstruksjoner tilknyttet drikkevannskilden i området, da dammen for Sætervann ligger i nord. NVEs generelle merknad vedrørende vernegrense i strandsonen gjelder fortsatt.

Fylkesmannen kan ikke se at en vernegrense som følger strandsonen er problematisk. Etter befaring kan man ikke se at det kan bli behov for ras og erosjonssikring her. Verneforskriftens § 2 er rettet opp med riktig gnr/bnr. Fylkesmannen tilrår at Sandungsåsen naturreservat utvides som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Sandungsåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sandungsåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av områdene nr. 10-13 i Oslo og Akershus fylker

Statens vegvesen har ingen merknader da ingen av deres riks- eller fylkesveier blir berørt. NVE uttaler seg til Eine og Røverkollen og kan ikke se at verneforslagene er i konflikt med kjente energiresurser. Det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området som NVE kjenner til.

DNT Oslo og Omegn er generelt positive til opprettelse av de foreslåtte verneområdene, og er i hovedtrekk fornøyd med forslag til verneforskrifter.

Oslo og Omland friluftsråd (OOF) er godt fornøyd med de foreslåtte reservatene. Viktige naturverdier som gammel skog og høyt biologisk mangfold kan bevares for fremtiden og være med å bidra til at Marka og nærområdene kan tilby friluftslivet et mangfold av naturopplevelser. OOF er kritisk til "frivillig vern"-metoden fordi den kan føre til at skogområdene med de viktigste naturverdiene ikke vernes. OOF er også kritisk til at Fylkes-

mannen foreslår å verne skogområder før en er ferdig med å kartlegge naturverdiene. Fylkesmannen oppfordres også til å benytte informasjonen i kommunenes kartlegging og verdsetting av friluftsområder. En bør f.eks. kunne øke tilgjengeligheten til områdene gjennom å styrke stinettet ved bedre skilting og merking, og en bør etablere gode og pedagogiske informasjonsopplegg knyttet til områdenes flotte og sjeldne natur. OOF ber derfor om at det følges opp med gode skjøtsel-/forvaltningsplaner.

Flere parter mener at det for flere av områdene er behov for en unntaksbestemmelse for utplassering av kjentmannsposter.

Fylkesmannen anbefaler å ta inn en ny bestemmelse om kjentmannsposter i § 4. Av erfaring ønsker en å kunne vurdere om en søknad om slike tiltak er i strid med verneforskriften, men mener at dette ivaretas med at postplasseringen skal avklares med forvaltningsmyndigheten i forkant. Stort sett vil utplassering av kjentmannsposter ikke skade for naturverdiene. Det bes om en avklaring fra KLD om en slik bestemmelse skal bli en vanlig del av verneforskrifter, spesielt innenfor Marka.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til at det for enkelte områder i Osloområdet tas inn i § 4 en ny bestemmelse om kjentmannsposter. Formuleringen er noe endret av KLD, og henviser til "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" av 3.12.1989. Hvis organisasjoner som ikke er part i denne avtalen ønsker å sette ut kjentmannsposter i et verneområde, må de sette seg inn i avtalens bestemmelser. Forvaltningsmyndigheten for verneområdet vil kunne bidra med f.eks. kart eller andre opplysninger om spesielt sårbare områder slik at postplassering her unngås.

10. **Eine naturreservat i Bærum kommune, Akershus**

Totalareal 437 dekar, hvorav 425 dekar produktiv skog.

Inngrep: En bred skitrasé går gjennom området.

Høringsuttalelser:

Haslum IL Ski, gren langrenn viser til at Eineåsen og området rundt brukes av tre langrennssklubber til trening og konkurranse. I tillegg starter en viktig innfallsløype i Eineåsen via Solfjellstua og videre innover Marka. En utfordring er at trær faller over skiløypene, og de er bekymret for at vern kan bety begrensninger for vedlikeholdet. De støtter Bærum kommunes forslag om ny trasé i Eineåsen, alternativt vern som sikrer videreutvikling av anlegget. De ønsker at nødvendig vedlikeholdsarbeid spesifiseres i forskriften med kantsoner for rydding, og at det legges til rette for at lysløypelinjene kan vedlikeholdes og erstattes for å opprettholde hensiktsmessig standard.

Bærum idrettsråd viser til at søndre del av forslaget brukes intensivt til idrett og friluftsliv i motsetning til nordre del som har mer preg av urørt natur. For søndre del bør opplevelsesverdiene for idrett og friluftsliv veie tyngre enn vernehensyn. Støtter innspill fra berørte idrettslag og Bærum kommune og foreslår at vern begrenses til området nord for lysløype. Bærum Verk Hauger Idrettsforening går mot forslaget med foreslått avgrensning fordi det legger beslag på områder som brukes av mange til friluftsliv og idrett sommer og vinter, og vil komplisere nødvendig vedlikehold av stier og løyper. Vernet bør avgrenses mot løypetraseene i syd. Verneforskriftene gir ikke tilstrekkelig åpning for nødvendig vedlikehold og utbedring av skianlegget. Reagerer spesielt på formuleringen som refererer

seg til tilstand/standard på vernetidspunktet. Peker på feil i kartet da en del av løypa innenfor verneforslaget ikke er vist. Betegnelsen "traktorvei" i kartet er feil. Det er behov for utbedring av drenering, grøfting, vedlikehold av lysstolper og fjerning av trær langs traseen. Slike arbeider krever motorisert ferdsel og vil ikke være forenlige med vern som naturreservat. Vedlegger uttalelse fra Unicare Fram, som ønsker at anlegget vedlikeholdes slik at brukerne får anledning til å benytte det i sin rehabilitering.

Berger og Rykkinn vel: Styret går mot forslaget pga begrensninger i nødvendig vedlikehold av turveier, kultursti og skiløyper. Forskriften gir ikke sikkerhet for innbyggernes varierte bruk av området i årene som kommer. Markaloven gir tilstrekkelig begrensning for tyngre inngrep.

Lommedalen langrenn: Stort behov for et skianlegg i Lommedalen og Bærums Verk. Må være i kontinuerlig utvikling og krav til for eksempel bredde på traseer endres over tid. Viktig å kunne fjerne kantvegetasjon av sikkerhetsmessige årsaker. Ber om at verneforslaget ikke berører skianleggets traseer.

Bærum natur- og friluftsråd understreker opplevelsesverdiene og naturkvalitetene Eine naturreservat gir og at det er viktig at skog og vegetasjon få utvikle seg fritt over tid. Viktig at vernet gir anledning til at nettet av gamle veifar, stier, turveier og løyper kan vedlikeholdes med eventuelle nødvendige utbedringer. Er av den klare oppfatning at verneforskriften gir forutsigbare og gode premisser for at Eine blir til stor og varig glede for friluftsliv og idrett uten at aktiviteten påfører naturen skader.

Bærum kommune, presiserer fra Planutvalg og Hovedutvalg for miljø, idrett og kultur: Vern bør avgrensnes til deler som ligger nord for eksisterende skianleggs traseer.

1. Det forutsettes at verneplanen og forskrifter ikke skal være til hinder for at det kan etableres en ny skitrasé som tidligere omtalt.

2. Verneforskriften bør endres til:

§ 4e: *Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier.*

§ 7c: *Innarbeide "oppgradering".*

§ 7: *Anleggelse av nye stier og løyper, hvis tiltaket ikke strider mot verneformålet.*

Skal også listes opp i bestemmelsen om motorferdsel i § 7 f.

I oppstartsfasen hadde Bærum kommune flere innspill til vernebestemmelsene for Eine naturreservat, hvorav flere er innarbeidet i forskriften. Kommunen ønsker at tidligere innspill innarbeides i vernebestemmelsene. Bemerker også at kommunen fortsatt er interessert i vern av gbnr. 72/10 etter naturmangfoldloven.

Lommedalens vel: Vern må ikke være til hinder for bruken av Eineåsen. Forslaget legger opp til at dagens skiløyper og turstier kan opprettholdes og til en viss grad videreutvikles. Støtter muligheten for at aktivitetene innenfor verneområdet opprettholdes slik det beskrives i verneforskriften. Lommedalens vel støtter verneforslaget slik det foreligger.

Skiforeningen anbefaler at vernegrensen justeres slik at søndre del med skiløyper tas ut av forslaget, da det vil bli stort behov for vedlikehold og tilpasninger av løypenettet.

Skiforeningen støtter Bærum kommunes forslag om ny skitrasé i området. Viktig av verneforskriften § 7 åpner for en slik omlegging/ny løype. Viktig at forskriften åpner for dynamisk bruk av Marka og forslår følgende endring i § 7 punkt c: Utbedring, *oppgradering*, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier. Ber om at "i henhold til tilstand på vernetidspunktet" fjernes fra § 4 punkt e, og nytt ledd under § 7: *Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper.*

Foreslår at følgende tas inn om motorferdsel under § 7 punkt f for Eine naturreservat:

- Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier.*
- *Anleggelse av nye stier og løyper, hvis tiltaket ikke strider mot verneformålet.*
 - *Merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper.*

Ber om et nytt ledd under § 4:

Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.

Oslo og omland friluftsråd er fornøyd med verneplanen, og at forskriften er utformet slik at friluftaktivitetene kan opprettholdes så lenge verneverdiene ikke trues. Beliggenheten nær bebyggelse og kollektivtransport gir muligheter for økt naturopplevelse og forståelse for vernet. Enige i at området kvalifiserer til vern som naturreservat. Vernet gir muligheter for naturopplevelser for både friluftslivets og idrettens utøvere, i tillegg til stor pedagogisk verdi for skoler og barnehager i nærheten. Mener det bør være mulig å opprette en ny skiløype i Eine naturreservat slik Bærum kommune ønsker. På den måten kan verneverdiene bli en attraksjon på skituren og øke forståelsen for vernet. Mener kjentmannsposter bør være tillatt i verneområdet og ber om følgende under § 4: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.*

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus gir full støtte til forslaget. Ber Fylkesmannen arbeider for at Eine naturreservat knyttes sammen med naturreservatene Enli og Isi.

Fylkesmannens kommentarer:

Om hensynet til idrett og friluftsliv

Det er tatt et særskilt hensyn til idretts- og friluftinteressene i området. Dette følger blant annet av følgende formulering i verneformålet: *Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i § 1, første ledd.* Formålet med vernet er knyttet til bevaring av områdenes naturverdier, jf. kriteriene i naturmangfoldloven § 37, men formuleringen innebærer at hensynet til idrett og friluftsliv skal vektlegges i skjønnsutøvelsen ved forvaltningen av verneforskriftene. Fylkesmannen viser videre til at verneforskriften før øvrig setter færre restriksjoner for tilrettelegging og gjennomføring av organisert friluftsliv og idrettsaktiviteter enn det som er vanlig for naturreservater. Friluftslivet, dagens bruk og tilrettelegging kan med foreslått verneforskrift opprettholdes.

Det er mottatt flere merknader om at vernegrensen må legges nord for eksisterende skitrasé og/eller at traséen må tas ut av verneforslaget. Dette er en bred lyssatt skiløype, som er en del av løypenettet til Eineåsen skianlegg og mye brukt. Fylkesmannen vurderer at det ikke er aktuelt å endre grensene for forslaget til Eine naturreservat. Det er store naturverdier i området som har fått nasjonal verdi, og man mener forskriften med anbefalte justeringer ivaretar friluftslivets og idrettens interesser på en tilstrekkelig måte. Fylkesmannen anbefaler at det legges inn en sone rundt skitraséen på vernekartet, hvor verneforskriften ikke er til hinder for merking, rydding og vedlikehold. For dette området gjelder ikke "i henhold til tilstand på vernetidspunktet", som i utgangspunktet er en standard formulering i de fleste verneforskrifter. Innenfor sonen er det i tillegg lagt en buffer på 6 meter til hver side av traséen, slik at aktiviteten også langs denne skal være omfattet av unntaket. Blant annet vil dermed grøfting, vedlikehold av lysarmatur og stolper og felling av trær innenfor sonen kunne gjennomføres uten søknad. Fylkesmannen mener dermed at merking, rydding og vedlikehold av skiløypa innenfor sonen vist på vernekartet kan gjøres, også noe utover tilstanden på vernetidspunktet. Dette med sikte på å sikre en mer forutsigbar drift og et

enklere vedlikehold av skitraséen. Skal det imidlertid gjøres oppgraderingsarbeider, som for eksempel asfaltering av en rulleskiløype, må det omsøkes. Oppgradering av skitraséen innenfor sonen som er vist på vernekartet, er nevnt spesifikt i verneforskriftens § 7, c. Det er dermed rom for at kan gis dispensasjon til større arbeider utover vanlig vedlikehold, og Fylkesmannen har lagt til denne formuleringen i § 7 for å tydeliggjøre at en oppgradering av skitraséen med buffersonen på vernekartet er påregnelig.

Som nevnt over er det tatt særskilte hensyn til forutsigbar drift og et enklere vedlikehold av den lyssatte og mye brukte skiløypetraséen i syd. Det er i denne delen av verneforslaget den tyngste tilretteleggingen er. Delene i nord er mer utilgjengelige og mindre tilrettelagt. Forskriften åpner for øvrig for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper, i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Dette sikrer nettopp at eksisterende stier og løyper fortsatt skal kunne brukes og vedlikeholdes, men at de holdes i samme tilstand som på vernetidspunktet med mindre det er særskilt omsøkt og vurdert om det bør kunne gjøres endring eller utbedring. Sistnevnte følger av at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier og løyper, jf. § 7c. Eine har varierte og nasjonalt viktige verneverdier, og det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand. Fylkesmannen ønsker derfor ikke å anbefale en generell fjerning «i henhold til tilstand på vernetidspunktet» fra § 4, punkt e. Fylkesmannen vurderer vedlikehold til å omfatte generell rydding i eksisterende trasé-bredde, men det kan ikke foretas utvidelser, nye inngrep eller endring av toppdekke. Rydding av oppslag kan dermed skje i den bredden traséen hadde på vernetidspunktet, men felling av større trær anses ikke som vedlikehold. Trær som har falt over en sti, kan som del av det alminnelige vedlikeholdet kuttes og legges til side slik at traséen blir farbar. Alt vedlikehold skal gjennomføres på en slik måte at stien ikke endrer karakter, og det må gjøres en konkret vurdering av om tiltaket er å anse som oppgradering og dermed være søknadspiktig. Dette vil kunne avhenge av i hvor stor grad stien er opprettholdt/vedlikeholdt gjennom tidene.

Fylkesmannen tilrår å ta inn forslaget om dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier i § 7 f. Tilsvarende er gjort for andre områder tidligere.

Det er kommentert at en mindre del av skiløypa ikke lå inne på vernekartet i høringen. Grunnen til dette er at den ikke ligger inne i vårt kartsystem, ei heller i Skiforeningens kart. Den er kun vist som sti. Skiløypa vises nå på kartet som en stippet trasé.

Om nye løyper og stier

Bærum kommune med flere påpeker ønske om å etablere ny skiløype i syd, mot nordvest. Fylkesmannen mener at en eventuell ny skiløype i Eine naturreservat må tas som en egen søknad om dispensasjon etter § 8. Se for øvrig omtale under.

Skiforeningen ønsker en dispensasjonsbestemmelse i § 7 for merking, rydding og vedlikehold av nye stier og løyper, og bestemmelse om motorferdsel knyttet til dette formål. Det er kun unntaksvis tatt med slike unntaksbestemmelser i verneforskriftene i Marka. Dette gjelder for de større og mye brukte områdene som Blåfjell og Lillomarka som ligger nær befolkningen. Øvrige sammenlignbare og mindre naturreservater har ikke denne spesifiserte dispensasjonshjemmelen. Departementet tok aktivt inn denne bestemmelsen for kun et fåtall av områdene under forrige verneprosess, men valgte ikke å gjøre det for de resterende. Fylkesmannen mener etablering av nye stier og løyper i Eine kan medføre en trussel for verneverdiene, jf. også den naturfaglige rapporten, og ser heller ikke behov for å

endre det generelle regelverket i verneforskriftene i Marka. Etter en helhetsvurdering tilrår derfor ikke Fylkesmannen en slik endring i verneforskriften for Eine.

Kjentmannsposter

Fylkesmannen anbefaler å ta inn en ny bestemmelse om kjentmannsposter i § 4. Av erfaring ønsker vi å kunne vurdere om om slike tiltak er i strid med verneforskriften, men mener det ivaretas med at postplasseringen avklares med forvaltningsmyndigheten i forkant. Stort sett er utplassering av kjentmannsposter ikke til skade for naturverdiene.

Fylkesmannen tilrår vern av Eine naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget og med følgende endring i forskriften:

Nytt punkt:

- § 4, punkt f: *Merking, rydding og vedlikehold av skitrasé innenfor sonen vist på vernekartet.*

Nytt punkt:

- § 4, punkt n: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.*

Lagt til siste setning i:

- 7, punkt c: *Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdssveier. Oppgradering av skitrasé innenfor sonen vist på vernekartet.*

Endret punkt, ved at det åpnes for å gi dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdssveier:

- § 7, punkt f: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 e, f og § 7 a, b, c og d.*

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Eine som naturreservat. Miljødirektoratet skriver i sin tilleggstilråding av 8.10.2018 at de har mottatt et brev med merknader til opprettelsen av Eine naturreservat fra Bærums Verk Hauger Idrettsforening (BVH). BVH er ansvarlig for drift og vedlikehold av Eineåsen skianlegg. Anlegget har en leieavtale på området gjeldende for 40 år. Avtalen ble inngått i 1988 mellom grunneier og Bærum kommune, og innebærer at det kan ryddes og gjennomføres tiltak og utbedringer innenfor en 6 meter bred trasé, samt oppkvisting av trær når kvist går inn i traséen. BVH har tidligere uttalt seg til verneplanen, men mener at innspillene ikke har blitt tilstrekkelig hensyntatt i tilrådingen. BVH peker på uoverensstemmelser mellom Fylkesmannens tilråding og verneforskriften, at deler av traséen mangler i forslaget til vernekart og at andre deler av traséen er feilplassert. De mener vern av området vil vanskeliggjøre framtidig vedlikehold og utvikling av anlegget. BVHs primære ønske er at området avgrenses slik at foreslått verneområde kun omfatter delen som ligger nord for skianlegget eller sekundært at skitraséen med buffersone unntas fra verneområdet.

Miljødirektoratet mener at forslaget til verneforskrift i stor grad sikrer mulighetene for drift og vedlikehold av området etter dagens standard. Innspillet problematiserer imidlertid også mulighetene for framtidig utvikling av anlegget, med økt behov for grøfning, drenering og utskifting av toppdekke. Fylkesmannen har i sin tilråding nevnt at skifting av toppdekke til f.eks. asfalt på deler av traséen vil være et tiltak som vil kreve dispensasjon etter § 8 i forslaget til verneforskrift.

Etter det Miljødirektoratet vet er det ikke konkrete planer om asfaltering av traséen. Et slikt tiltak vil sannsynligvis også være søknadspliktig etter markaloven. BVH peker på at verneforskriften slik den framstår i tilrådingen vil vanskeliggjøre vanlig drift av anlegget. Slik verneforskriften framstår vil motorisert ferdsel i forbindelse med rydding og

vedlikehold være søknadspliktig. Miljødirektoratet registrerer innsenders bekymring, men mener behovet for vedlikehold av traséen kan løses gjennom dispensasjon etter § 7.

Restriksjonsnivået blir da på samme nivå som for andre markaområder som er vernet etter naturmangfoldloven. Tiltakshaver har mulighet til å søke om flerårige dispensasjoner til denne type drift og vedlikehold. Alternativet med å ta hele traséen ut av verneområdet vil medføre en avgrensning som splitter området opp i tre delområder. Miljødirektoratet anbefaler ikke denne løsningen.

Direktoratet har vært i kontakt med Fylkesmannen angående merking av løypetraséer på vernekartet. Fylkesmannen vil gå i dialog med kommunen og BVH for å få traséer riktig merket av på kartet. Miljødirektoratet opprettholder sin tilråding datert 3.9.2018.

Klima- og miljødepartementet har vurdert avgrensningen av området. KLD støtter Fylkesmannens og Miljødirektoratets vurdering om at det vil være uheldig å ta ut sørlige del av området. KLD vektlegger at foreslått verneområde har nasjonal verneverdi og bidrar til å dekke viktige mangler i skogvernet knyttet til bl.a. rik og lavtliggende produktiv skog på Østlandet. Samtidig er arealet lite, og ytterligere reduksjon er naturfaglig klart uheldig. KLD mener også at hensyn til bl.a. Eineåsen skianlegg kan ivaretas slik at anlegget kan drives og vedlikeholdes i all hovedsak som før også innenfor det foreslåtte verneområdet. KLD har 16.10.2018 hatt møte med BVH vedrørende Eineåsen skianlegg. KLD legger til grunn at bruksintensiteten i traséene i Eineåsen skianlegg overstiger det som er vanlig i ordinære skiløyper i Marka, med betydelig bruk både sommer og vinter. KLD viser til at det tidligere i prosessen er foreslått en sone som omfatter 6 meters bredde på hver side av traséen i Eineåsen skianlegg. Dette er en langt bredere sone enn skitraséen som inngår i avtalen med grunneier om driften av skianlegget. En slik bred sone gir et godt grunnlag for at drift og vedlikehold av skianlegget i all hovedsak vil kunne fortsette som før ved et vern. For å sikre dette ytterligere foreslår KLD følgende endringer:

- Det legges til grunn at sløyfa i nordøst også er en del av Eineåsen skianlegg, og det etableres en sone på 6 meters bredde på traseen også her. Basert på kart fra BVH er det tatt inn riktig plassering av sløyfa i nordøst på utkastet til vernekart.
- Det tas i § 4 inn et nytt punkt om begrenset utvidelse av skitrasé innenfor sonen vist på vernekartet, forutsatt at verneverdiene angitt i verneformålet ikke forringes. Dette punktet i § 4 gjelder små breddeutvidelser av skitraséen. Større utvidelser eller oppgraderinger av skitraséen må omsøkes etter § 7 c. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette nye punktet i § 4 er tatt inn i § 6.
- Det kan i noen tilfeller være behov for tiltak utenfor sonen med 6 meters bredde. Slike behov kan eksempelvis være knyttet til avløp for vann fra fuktige partier, og trær utenfor sonen har falt over ledninger. Det er i verneforskriften tatt inn et nytt punkt § 7i for slike tilfeller. Det bør vurderes om flerårige tillatelser er hensiktsmessig, eksempelvis hvis det viser seg at det ofte er behov for hogst av trær utenfor sonen på 6 meters bredde som har falt over ledninger eller skitraséen. KLD har i verneforskriften presisert at trær som hogges skal forbli i naturreservatet, både for dette punktet i forskriften og for rydding som nevnt i § 4 f.
- Det tas inn et nytt punkt i § 6 om nødvendig motorferdsel i forbindelse med merking, rydding og vedlikehold av skitrasé innenfor sonen vist på vernekartet. Følgelig kan slik motorferdsel skje uten søknad.

KLD vurderer at med dette sikres viktige verneverdier i Eine naturreservat, samtidig som drift og vedlikehold av Eineåsen skianlegg i all hovedsak vil kunne fortsette som før. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger og tilrår vern av Eine naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. **Vassmyråsen naturreservat i Bærum kommune, Akershus**

Totalareal 407 dekar, hvorav 386 dekar produktiv skog.

Inngrep: En mindre traktorvei går gjennom området.

Høringsuttalelser: Bærum kommune tar forbehold om politisk aksept. Vedtak ettersendes. Hafslund Nett AS HN har ikke elanlegg i det området som omfattes av planen.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) støtter forslaget.

NVE kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet inkludert forslag til verneforskrift er i konflikt med kjente energiresurser. Det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området i de plandokumentene som NVE kjenner til.

Fylkesmannen tar til etterretning at Bærum kommune ikke har hatt saken oppe til politisk behandling. Denne tilrådingen oversendes til Miljødirektoratet med forutsetning av at det fattes et positivt politisk vedtak og at avtale om vern må være inngått før vernevedtak. Fylkesmannen tilrår vern av Vassmyråsen naturreservat som i høringsutkastet.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Vassmyråsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vassmyråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. **Trolldalen naturreservat i Oppegård kommune, Akershus**

Totalareal 588 dekar, hvorav 546 dekar produktiv skog.

De nordlige delene av verneforslaget omfattes i dag av Svartskog landskapsvernområde.

Inngrep: Det går en bilvei med enkel standard langs Bunnefjorden. I øst går to enkle adkomstveier til hytter utenfor verneforslaget. Det er en høyspentlinje i området.

Høringsuttalelser:

NVE: Hafslund Nett har høyspentlinje i området. Fylkesmannen har tatt inn bestemmelser som sikrer drift, vedlikehold, etc. NVE kan ellers ikke se at forslaget er i konflikt med kjente energiresurser. Det er ingen planer for regional- eller sentralnett i området.

Hafslund Nett AS har distribusjonsnett og nettstasjon i området, og må til enhver tid kunne drifte og vedlikeholde anleggene inkl. nødvendig motorisert tilkomst. For øvrig er det generelle strømmettet under kontinuerlig utvidelse og utskiftning for å møte fremtidens strømbehov, dette innebærer at nettstasjoner, ledningstraseer og kabelgrøfter må kunne påregnes å bli skiftet ut. I den forbindelse kan ikke HN gå med på vern rundt nettstasjon, linjen, eller kabelstrekking med mindre HN's behov for fremtiden ivaretas og garanteres for. En grunneier peker på at det i dag er ferdsel med motorkjøretøy gjennom området til tre hyttetomter. Disse har hatt tilgang til å kjøre til hyttene sine i mange år på eksisterende vei, to av dem med tinglyst veirett. Det kan se ut som om dette er forsvart i § 6 pkt. c, og i så fall poengteres viktigheten av at dette blir stående, evt. lagt inn i forskriften som en rettighet. Det ønskes å trekke vernegrensen 5 meter ned mot fjorden ved Trolldalshytta da denne har rett til å fjerne sjenerende trær og vegetasjon som ødelegger utsikten til fjorden.

To hytteeiere viser til at to hytteeiendommer blir direkte berørt av forslaget. En skogsvei gjennom området fram til de to hytteeiendommene har i mer enn 60 år blitt brukt som adkomstvei til eiendommene, og har de siste 25 årene blitt vedlikeholdt av hytteeierne slik at den er fremkommelig med personbil. Det bes om at dette blir hensyntatt. Langs grensen står trær som vil kunne påføre bebyggelsen og el-kabler skade. Eiendom 37/11 har tinglyst rett til å fjerne trær som hindrer sol og utsikt samt hogge trær / nedfallstrær til egen fyring. Det bes om at det her blir gitt unntak fra vernebestemmelsene, ref. § 3 og § 4.

En privatperson: En traktorvei avmerket på vernekartet er brukt siden gbnr. 37/5 ble fradelt fra gbnr. 37/1. Det mulig å kjøre på denne med bil, som er viktig for å kunne komme dit pga. helse, samt til transport av materiell og utstyr som er nødvendig for vedlikehold av eiendommen. Det er derfor viktig at bruken og retten til å foreta nødvendig vedlikehold av veien tas med i vernebestemmelsene, dette være seg oppgrusing, grøfterens og rydding langs veien som er nødvendig for å holde den farbar.

Oppegård kommune påpeker at det er viktig at landskapsvernområdet og naturreservat får hensiktsmessig og sammenhengende avgrensning, noe som vil bidra til en god forvaltning av områdene. Trolldalen er et viktig turområde. Det går flere turstier mellom Sjødalstrand og Sjødalveien. Kommunen jobber med å få til en sammenhengende kyststi fra Ås, det er viktig at vernet ikke kommer i konflikt med en fremtidig kyststi. Hvis deler av Sjødalstrandveien skal være innenfor naturreservatet er det viktig å ha bestemmelser som sikrer muligheter for drift og vedlikehold. Veien er viktig både for beboerne i området og for friluftsliv. Med disse presiseringer støttes forslaget.

Gerdarudin - forening til vern av Svartskog er positive til forslaget som er i tråd med hva foreningen har arbeidet for i en årrekke. Man berømmer grunneierne for initiativet og håper flere grunneiere i tilliggende områder vil følge opp.

Oslo og Omland friluftsråd mener verneforskriftsmalen for Marka også burde blitt benyttet for Trolldalen. Det er betenkelig at Trolldalen verneområde kunne ha fått enda høyere status som nasjonalt verneverdig (***) om området hadde fått *"en bedre arrondering i nordvest, der ... flere viktige naturtype- og rødlisteartsforekomster ... ligger utenfor forslaget."* OOF ber derfor Fylkesmannen om å se på muligheter for å få disse verdifulle områdene inkludert i verneområdet.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) støtter forslaget.

Fylkesmannen er enig om at det er viktig med en hensiktsmessig og sammenhengende avgrensning av både naturreservat og landskapsvernområde, og har søkt å oppnå dette i verneprosessen. Imidlertid er det to arealer ned mot sjøen som i dag omfattes av landskapsvernområdet som grunneierne ikke har ønsket å tilby for frivillig vern som natur-reservat. I disse områdene vil landskapsvernområdet fortsatt gjelde. Fylkesmannen har sett på mulighetene for å få de verdifulle områdene i nordvest inkludert i verneområdet, men på grunn av grunneierforhold er ikke arealet inkludert i foreliggende verneforslag. Arealet er imidlertid omfattet av bestemmelsene til eksisterende landskapsvernområde.

Deler av Sjødalstrandveien inngår i foreslått vern, men fortsatt bruk og vedlikehold er omfattet av forskriftens unntaksbestemmelser. Veien er av relativt høy standard i dag, og Fylkesmannen kan ikke se at oppgradering skal være nødvendig for etablering av kyststi. Fylkesmannen har på bakgrunn av innspillet fra grunneier, dialog med Skogeierforbundet, samt merknader fra berørte hytteeiere trukket vernegrensen 10 meter ned mot fjorden ved Trolldalshytta. Ingen særlige verneverdier vurderes å gå tapt som følge av dette.

Fylkesmannen anbefaler standard vernebestemmelser for eksisterende energi- og kraftanlegg, og mener dette ivaretar Hafslund Nett AS sine interesser.

Uttak av trær til egen fyring mener Fylkesmannen bør kunne gjøres utenfor reservatet. Tre hytter har veiadkomst innenfor anbefalt vernegrense. Alle hyttene ligger utenfor forslaget. På bakgrunn av mottatt informasjon under høringen og dialog med Oppegård kommune, anbefaler Fylkesmannen å omdefinere adkomstveiene fra traktorvei til vei på vernekart og i verneforskriften. Videreføring av dagens adkomst til hyttene skal med dette være ivaretatt. I henhold til foreslått verneforskrift kan eksisterende vei, herunder grøfter, toppdekke, etc. vedlikeholdes i henhold til standarden på vernetidspunktet. Eventuelle oppgraderinger vil derimot måtte omsøkes.

OOF mener forskriftsmalen for Marka burde vært benyttet. Fylkesmannen viser til at det for områder i Marka er gjort helt spesielle tilpassinger basert på Oslomarkas unike verdi for friluftsliv og idrett. For andre områder i Oslo, Akershus og øvrige deler av landet gjelder standard mal for verneforskrift utarbeidet av Miljødirektoratet. Det er likevel tatt spesielle hensyn til de store friluftinteressene også i Trolldalen.

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget, men med tillegg i § 4 for rydding av mindre trær og busker i en 10 meters sone mot innmark.

Fylkesmannen tilrår vern av Trolldalen som naturreservat og med grense som fremgår av vedlagt kart og med følgende endring i verneforskriften fra høringsutkastet: I § 4, bokstav j anbefales at "*Vedlikehold av eksisterende traktorveier og bilvei inntegnet på vernekartet, [..]*" erstattes med "*Vedlikehold av eksisterende veier inntegnet på vernekartet [..]*".

Tilsvarende endring anbefales i bestemmelsen om motorferdsel, § 6, bokstav c, hvor det legges til siste setning i punkt 4 i: "*Felling eller ringbarking av busker og trær med omkrets mindre enn 20 cm i brysthøyde i sonen 10 meter fra innmark, med unntak eik, lind, ask og alm. Felling eller ringbarking av gran i sonen 10 meter fra innmark.*"

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen tilrår vern av Trolldalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Trolldalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Pipra og Storrsjöhøgda naturreservat i Nittedal, Nannestad og Lunner kommuner, Akershus og Oppland

Totalareal 3586 dekar, hvorav 2800 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 300kV kraftledning går gjennom vestre del av området.

Høringsuttalelser:

Språkrådet: Navnet *Pipra* er ikke registrert i SSR, men i boken *Marka fra A til Å* av Trond A. Svensson står det at *Pipra* er navn på "skogområdene øst og nord for åsryggen fra Paradiskollen via Svartberget til Bukollen." En lignende beskrivelse av omfanget finnes i et eget kapittel om *Pipra* i *Nordmarka - eventyr og eldorado* av Johannes Dahl. Kartverket er bedt om å reise formell navnesak på navnet *Pipra*.

En privatperson støtter foreslått navnsetting. *Pipra* har i lang tid vært betegnelsen folk fra Harestua og omegn har brukt på daltraget fra plassen *Piperen* i nord og sørover med vannene *Nordre Piperen*, *Langpiperen*, *Dampiperen*, *Piperfløyta* og *Piperen*.

Statnett: Området berører Statnetts eksisterende anlegg ved at verneområdet er foreslått lagt over 300 kV-ledning Ulven - Fåberg. Statnett mener deres innspill ikke er hensyntatt. Det primære ønske om at en bredde på 100 meter ut fra hver side av senter på ledningen unntas fra vernet fremholdes. Fylkesmannen begrunner sin avgjørelse med at Statnetts interesser blir ivarettatt gjennom verneforskriften. Dette mener Statnett ikke er tilfelle. Vernebestemmelsene § 7 g) strider mot Statnetts eksisterende rettigheter til all nødvendig transport, inkludert motorferdsel, i forbindelse med drift og vedlikehold av ledningen. Dersom Statnetts ønske om at en sone på begge sider av ledningen, som nevnt over, ikke unntas fra vernet, bes det om at rett til nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av energi- og kraftanlegg inntas i vernebestemmelsene § 6 c).

NVE: Verneforslaget berører Statnetts transmisjonsnettledning Ulven-Fåberg. Fylkesmannen har tatt inn bestemmelser i forskriften som sikrer mulighet for drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av ledningen, samt tilgang med motorisert ferdseil der det ved akutt utfall eller fare for akutt utfall kan sendes melding i etterkant.

Hafslund Nett AS har etter energiloven områdekonsesjon i Nannestad kommune. HN har ikke elanlegg i det området som omfattes av planen.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) støtter til forslaget.

Fylkesmannen viser til at Storrsjøhøgda ifølge grunneier er et kjent og dekkende navn for den østre delen av verneområdet. Pipra er derimot beholdt. Fylkesmannen tilrår derfor å endre navnet fra Oberstputten og Pipra til "Pipra og Storrsjøhøgda".

Fylkesmannen har foreslått bestemmelser som er standard der vernet berører eksisterende energi- og kraftanlegg.

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget, men med tillegg for vedlikehold av eksisterende gapahuk etter § 4. I samråd med Fylkesmannen i Oppland tilrås vern av Pipra og Storrsjøhøgda naturreservat som fremgår av kart. Fylkesmannen forutsetter at endelig vernevedtak avventes til den formelle navnesaken er avklart.

Miljødirektoratet tilrår vern av området uavhengig av om den formelle navnesaken er avklart. Ved behov kan endringer i navnettingen på området løses ved en endring av forskriften i ettertid. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår vern av Pipra og Storrsjøhøgda naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Pipra og Storrsjøhøgda naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av område nr. 14-16 i Østfold fylke

Høringsuttalelser:

Statnett har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen kommentarer.

Hafslund Nett påpeker at bestemmelsene må sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg, inkl. nødvendig bruk av motorkjøretøy. Ved akutt utfall må nettselskap ha mulighet til å reparere anlegget raskt. I områder med luftledninger i verneområdet må det kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Nettselskapet har konkrete bemerkninger til tre av områdene der de har anlegg.

Statens vegvesen har ikke bemerkninger til områdene som ligger langt unna riks- og fylkesveg, men har kommentarer til to av forslagene.

DMF er opptatt av at mineralressurser som har eller kan ha verdi blir hensyntatt. Vern kan i tillegg til å båndlegge mineralressurser i verneområdet også medføre restriksjoner utenfor verneområdet. Hvis ny kunnskap i fremtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuelt uttak av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. DMF har konkrete merknader til fem av reservatforslagene.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Østfold støtter forslaget.

Forum for natur og friluftsliv Østfold er svært positive til at Fylkesmannen tar initiativ til å verne verdifull skog i fylket og ber Fylkesmannen fortsette arbeidet med vern av viktige skogområder som er viktige for biologisk mangfold og for at innbyggerne skal få nyte naturen i sine nærområder, samt de større regionalt viktige friluftsområdene. Mener at turstier bør tillates opprettholdt i reservatene iht. tilstand på vernetidspunktet.

Østfold Botaniske Forening mener det er prisverdig at 9 områder er på høring, men viser til at de fleste områder er små. Små områder er sårbare for kanteffekter som uttørking og invasjon av fremmede arter. Bare ca. 3,5% av Østfolds skogareal er vernet som naturreservat og det er under landsgjennomsnittet. Det er svært langt igjen til å nå Stortingets målsetting om vern av 10% av skogarealet. Det har blitt hogd mye de senere år og aktuelle områder for vern blir stadig mer krevende å finne. Mener det er unødvendig at

innsamlingsforbud er standard og unntak for innsamling til offentlige samlinger bør kunne inngå i forskriftene. Ved funn av ekstra sårbare arter kan det fremgå i forskriften at disse ikke kan innsamles. Generelt innsamlingsforbud kan være med på å hindre ny kunnskap. Mer Villmark Nå ser det som svært positivt at naturverdier i aktuelle skogområder sikres.

Fylkesmannen bemerke at alle områder er skogarealer og kan før eller siden bli aktuelle som ledd i landbruksnæringa. Områder aktuelle som skogreservat er dominert av eldre eller gammel skog, men det kan være varierende innslag av yngre skog/tidlige suksesjonstrinn. Partier med yngre skog kan bli akseptert av arronderingsmessige hensyn og fordi det ikke er mulig å finne større arealer av utelukkende gammel skog. Alle områder er blitt undersøkt/kartlagt for miljøverdier av ekstern kompetanse før det ble tatt stilling til om vedkommende område kan være aktuelt som verneobjekt.. En opplagt konsekvens av vernet er at hogst og andre fysiske inngrep ikke vil tillates. Skogeier får bistand fra sin skogeierforening/skogeierforbundet for å vurdere saken. En rekke parter uttaler seg og det tas hensyn til andre brukerinteresser så langt mulig innenfor forutsetningene for et naturreservat. Det legges vekt på at reservatet ikke skal vanskeliggjøre drift av tilliggende/bakenforliggende arealer, for eksempel ved at tømmertransport gjennom verneområdet blir akseptert. Dette er forhold som forsøkes avklart i planprosessen eventuelt ved høringen. Jakt, fangst og fiske kan fortsette etter reglene i viltloven og lov om lakse- og innlandsfiske. Inngrep i området blir kort omtalt i den fagbeskrivelse/områdebeskrivelse som inngår i høringsdokumentene.

Fylkesmannen viser at til Miljødirektoratets forskriftsmal for skogreservater er lagt til grunn i alle verneforslag. Fylkesmannen mener alle vesentlige innspill fra Hafslund Nett er ivaretatt i forslagene til forskrift. Fylkesmannen oppfatter at nødvendig skogrydding i kraftgata er en del av vedlikeholdet av linja.

Fylkesmannen mener at i de fleste tilfeller er det uproblematisk og ønskelig at turstier opprettholdes med en standard som på vernetidspunktet ved nødvendig, men forsiktig

rydding. Flere av verneforslagene er små, vanskelig tilgjengelige og er uten tydelige turstier. Det er derfor lite hensiktsmessig å endre forslaget til verneforskrift for disse områdene.

Fylkesmannen viser til at en del små områder har egenskaper som kvalifiserer for vern, f.eks. en del ravedaler, fuktskoger mv. Det er viktig at også disse mindre områdene, med dokumenterte verneverdier sikres, selv om det vil bli en utfordring å opprettholde disse kvalitetene på lang sikt. Det er muligheter for visse tilpasninger i forskriftene ut fra lokale forhold, men slike tilpasninger må ikke påvirke verneformålet negativt. Forbudet mot skade eller ødeleggelse av vegetasjonen er en standard bestemmelse i forskriftene.

14. Nesøya naturreservat i Aremark kommune, Østfold

Totalareal 102 dekar, hvorav 96 dekar produktiv skog.

Fylkesmannen tilrår at reservatforslaget for området Nesøya fremmes.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Nesøya naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Aremarksjøen som er regulert, og at innsjøen også inngår i et vernet vassdrag. KLD slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Nesøya naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Brentåsen naturreservat i Sarpsborg kommune, Østfold

Totalareal 145 dekar, hvorav 145 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det ligger en hytte ned mot Glomma.

Høringsuttalelser: Østfold Botaniske Forening uttaler at det hadde vært ønskelig å utvide verneområdet sørover i fremtiden.

Fylkesmannen viser til at aktuell grunneier ikke er interessert i en avtale med staten om frivillig vern. I §4 er det åpnet for vedlikehold og uttak av ved til hytte som ligger inne i området, samt åpning for fjerning av trær som utgjør en fare for denne gjennom § 7. Fylkesmannen tilrår at reservatforslaget for området Brentåsen fremmes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Brentåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brentåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Fjella naturreservat (utvidelse) i Marker kommune, Østfold

Nytt areal 182 dekar, hvorav 147 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 17 252 dekar.

Høringsuttalelser: Østfold Botaniske Forening kjenner til at Fylkesmannen har forsøkt å få til flere utvidelser reservatet. Alle utvidelser vil på sikt gjøre reservatet mer verdifullt.

Fylkesmannen anbefaler grenseendringen for Fjella naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Fjella naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Fylkesmannen i Østfold i brev av 25.9.2018 påpeker feil i oversikten over berørte gårds- og bruksnummer for Fjella naturreservat, og at Miljødirektoratet tilrår at dette rettes opp. KLD støtter dette, slutter seg også for øvrig til direktoratet og tilrår vern av Fjella naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av område nr. 17-20 i Oppland fylke

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statnett SF og Eidsiva Nett AS har ingen merknader til verneforslagene.

Riksantikvaren viser til Oppland fylkeskommunes uttalelse i denne type saker.

Jernbaneverket anbefaler at Bane NOR eier og drifter toginfrastruktur er høringspart.

DMF viser til at de foreslåtte verneområdene ikke utelukker muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte. DMF påpeker videre at nyere kunnskap om mineralske ressurser innenfor områdene kan danne grunnlag for unntaksbestemmelsen § 48 i naturmangfoldloven. DMF har merknader til verneforslagene for Sjøa og Vesleåa.

Statens vegvesen, Region øst (SVV) kan ikke se at noen av de planlagte verneområdene berører fylkes- eller riksveg. Dersom det likevel er slik at noen av områdene planlegges inntil riks- eller fylkesveg, dvs. innenfor vegens byggegrense, eller for eksempel i rasområder med behov for sikring, ber SVV om at dette avklares med dem.

Norsk Sau og Geit ber om at Oppland Sau og Geit føres opp som høringsinstans, og ber Fylkesmannen vurdere å sette opp aktuelle beitelag/sankelag som har beiteområdet på arealene som foreslås vernet, på adresselista.

Nord-Fron kommune og Søndre Land kommune påpeker at det er uheldig med høring i ferieperioder med frister som umuliggjør grundig administrativ saksbehandling og lokalpolitisk påvirkning av verneforslagene.

17. Brattåshaugen naturreservat i Gjøvik kommune, Oppland

Totalareal 562 dekar, hvorav 469 dekar produktiv skog.

Planstatus: Noe areal er i følge kommunen LNFR for spredt fritidsbebyggelse.

Inngrep: Ei lita bu, en skogsbilveg, to traktorveger.

Fylkesmannen tilrår vern av Brattåshaugen naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Brattåshaugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brattåshaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. **Solbrålia og Stordalsberget naturreservat (utvidelse) i Sør-Fron kommune, Oppland**

Nytt areal 215 dekar, hvorav 112 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1 125 dekar.

Høringsuttalelser:

DNT Midt-Gudbrandsdalen mener rydding og vedlikehold av eksisterende stier avmerket på vernekartet, herunder Pilegrimsleden og andre gamle ferdselsveger, burde være tillatt uten søknad eller alternativt ved langvarig eller permanent dispensasjon.

Fylkesmannen viser til at skjøtsel er igangsatt i reservatet for å sikre verneverdiene. Området har meget store nasjonale og til dels internasjonale verneverdier. Fylkesmannen ønsker at forvaltningsmyndigheten for verneområdet skal ha styring på hvordan vedlikehold og rydding av stier og ferdselsveger kan skje. Dette kan best gjøres gjennom dialog med brukerne og dispensasjonsbehandling med fastsetting av vilkår for vedlikehold og rydding. Slike dispensasjoner kan gis med en varighet på 4-5 år. Fylkesmannen tilrår derfor at bestemmelsen beholdes under § 7 i verneforskriften. Verneverdiene er delvis kulturbetingede og skjøtelsavhengige, særlig deler av insektlivet men også naturbeitemarka ved Øvre Skar. Det blir bl.a. et spørsmål om naturbeitemarka skal skjøttes som beite eller slåttemark. Det må derfor utarbeides en forvaltnings-/skjøtelsesplan for området som må ses i sammenheng med eksisterende Solbrålia og Stordalsberget naturreservat. Det er hjemmel for å kunne tillate vedlikehold av den gamle ferdselsvegen til plassen Kleiva, jf. utkast til verneforskrift § 7 e. Dette er i tråd med verneforskrift for eksisterende naturreservat. Nytt utkast til verneforskrift viderefører også de andre bestemmelsene knyttet til bruk av området i eksisterende forskrift. Fylkesmannen tilrår vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Solbrålia og Stordalsberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. **Sjoa naturreservat i Sel kommune, Oppland**

Totalareal 2120 dekar, hvorav ca 1700 dekar produktiv skog.

Inngrep: Traktorveger, en drikkevannsbrønn med vannledning, en telefonledning, en 22kV kraftledning.

Høringsuttalelser:

DMF: Det er en sand- og grusforekomst på rundt 20 dekar i verneforslaget. Det er gitt to verdivurderinger for forekomstområdet, en lokal liten betydning og en lokalt meget viktig. Den delen som er direkte berørt av foreslått verneområde er primært registret til å være av lokal liten betydning, mens mindre deler av den lokalt meget viktige forekomsten berøres. Videre ligger mindre, registrerte forekomstområder for sand og grus på sørsida av foreslått verneområde. Kun mindre deler av disse forekomstene blir direkte berørt.

Sel kommune: Det er lite aktuelt å hogge noe særlig pga. svært vanskelige driftsforhold. Kommunen kan heller ikke se andre samfunnsmessige ulemper om arealet blir vernet.

Fylkesmannen kommenterte i høringsutkastet innspillet fra DMF slik: *"Sand- og grusressursene innenfor området Sjoa er av kun lokal viktighet. Ut fra våre opplysninger er det ca. 20 dekar av denne forekomsten som ligger innenfor forslag til naturreservat av et totalareal på ca. 105 dekar. Forekomsten innenfor verneforslaget ligger bratt og utilgjengelig til, og er vanskelig og sannsynligvis ikke økonomisk forsvarlig å drive. Dette må ses i sammenheng med at det lokalt er relativt gode forekomster av tilsvarende ressurser som også er lettere tilgjengelig."* Og videre: *"Grunneierne har tilbudt området for frivillig vern, og det må da forutsettes at forekomstene anses som mindre viktige for lokal oppdekning av massebehov".*

Det kan være behov for skjøtsel innenfor mindre deler av området for å ta vare på noen av de åpne, slåttepregede naturtypene.

En truet rovfugl er observert i området i flere år. Det er sannsynlig at den hekker. Det er derfor satt et forbud mot teltleirer i utkast til verneforskrift, og sykling er kun tillatt på eksisterende traktorveger avmerket på vernekartet.

Fylkesmannen tilrår vern av Sjoa naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Sjoa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sjoa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. **Bjørnhaugen naturreservat i Nordre Land kommune, Oppland**

Totalareal 930 dekar, hvorav 683 dekar produktiv skog.

Inngrep: Flere stier/kjørespor.

Høringsuttalelser: Språkrådet viser til at det allerede finnes et naturreservat i nærheten som heter *Bjønnhaugen*, og stiller derfor spørsmål ved om to reservater som ligger så nær hverandre kan ha så like navn.

Fylkesmannen ser det kan by på noen utfordringer at to naturreservater som ligger såpass nær hverandre, ca. 10 km i luftlinje, har nesten liklydende navn, og som i lokal språkdrakt uttales nesten likt. Siden det dominerende landskapselementet innenfor verneforslaget er *Bjørnhaugen*, og det ikke finnes noe godt alternativ, velges dette navnet til tross for mulige ulemper med forveksling av området *Bjønnhaugen* naturreservat i Øvre Snertingdalen.

I forbindelse med høring er grensa justert i sør slik at vegen inn til Sollisætra er tatt ut.

En traktorveg som går inn fra sør, er tatt inn på vernekartet.

Verneverdiene i den delen av området med naturtypen slåttemyr er skjøtelsavhengige.

Bjørnhaugmyra har de seinere årene blitt slått som en del av en handlingsplan for slåttemyr som er en utvalgt naturtype.

Slåttemyra og vegetasjonen på myra er sårbar for slitasje. Myra er også spillplass for en art på rødlista som er sårbar for forstyrrelse. Det går stier over myra. I utkast til verneforskrift er det derfor tatt inn et forbud mot bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning utenom eksisterende veg i området.

Området øst for Bjørnhaugmyra har også viktige naturverdier knyttet til skogen. Det hadde dessuten vært viktig å få innlemmet hele slåttemyra i et verneområde, særlig myrene nord og nordvest for nåværende forslag. Det er igangsatt samtaler med grunneierne om dette. Fylkesmannen tilrår vern av Bjørnhaugen naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Bjørnhaugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørnhaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av område nr. 21-38 i Trøndelag fylke

Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt:

Forhåndsmelding ble 1.2.2018 sendt til Sametinget, som i sitt svar ikke krevde at det ble opprettet arbeidsutvalg, men forbeholdt seg retten til å begjære konsultasjon senere i prosessen. Det er gjennomført konsultasjoner med samiske reinbeitedistrikt. Noen distrikt ønsket ikke konsultasjon.

Høringsuttalelser:

Trøndelag fylkeskommune, Fylkesutvalget mener det ikke er store konflikter knyttet til forslaget, og at de fleste interessekonfliktene bør kunne løses innenfor tilpasning av verneforskriften eller i forvaltningsplan. Fylkeskommunen anbefaler at det i størst mulig grad utarbeides forvaltningsplaner for områdene. Fylkeskommunen har for øvrig merknader til to av de foreslåtte verneområdene, Urvatnet og Litlbumyran naturreservat og Berga naturreservat i Indre Fosen, jf omtale under. Det forutsettes at vernet ikke er til hinder for normalt vedlikehold av fylkesvegnettet. Skogvernet bør knyttes til pågående arbeid med formidling og besøksstrategier for verneområdene der det er naturlig.

Melhus skogeierlag uttaler at det er positivt at 10-prosentgrensen forsøkes oppnådd ved frivillig vern. Berørte hytteeiere i området bør få mulighet til å uttale seg.

Fosen naturvernforening peker på at andelen vernet skog i Norge er forholdsvis lav med 4,6 % pr. januar 2018, mens målet er 10 %. For Hildremvatnet vil det være nødvendig å vurdere påvirkningen fra det nærliggende Storheia vindkraftverk. Reindrift er også vurderingstema. For Storlidalen vil det være nødvendig å unngå fragmentering og påvirkning ved en eventuell ny 420 kV kraftlinje. For Berga er det av betydning at den gamle veien blir innlemmet i vernet da den er av stor historisk verdi og benyttes mye i friluftslivssammenheng. For Nordelva ville det være naturlig å prøve å få inkludert et større område, avhengig av hvilke naturverdier som avdekkes i prosessen. Konklusjonen er at det i denne omgang er riktig å føre videre en prosess med skogvern som foreslått. Verneforskrifter må utformes slik at verneverdiene ivaretas. Det bør være regler som i tillegg sørger for at utenforliggende aktivitet ikke virker forstyrrende.

Statens vegvesens interesser knytter seg til de verneområder som ligger nært riks- eller fylkesveg. I kommentar til oppstartmeldinga ber de om at vernegrense legges minst 50 meter fra vegmidt, bl.a med hensyn til rydding av skog og vedlikehold av bekkeløp som krysser veg. De ønsker også at det planlegges for parkering og informasjon, dersom det forventes at områdene vil tiltrekke seg besøkende.

Norsk Bergindustri har konkrete merknader til tre områder.

NVE har kommentarer til 10 av områdene.

NTNU Vitenskapsmuseet stiller seg i hovedsak positiv til verneforslagene. Kongsliin naturreservat vil i tillegg til skogområder også inkludere store deler av myrområdene som opprinnelig inngikk i verneforslaget på Langåskjølen/Grønnkjølen (Moen 1983), men der bare den østlige delen ble vernet som Langåsen naturreservat. Dette er svært positivt, men arronderingen har blitt noe merkelig. Grensa i vest bør i større grad gå langs høydedrag eller myrkanter slik at ikke store deler av myrmassivene blir liggende utenfor. Dette gjelder spesielt grensa som foreslås over Damkjølen. Inngrep i de myrer som ikke blir vernet vil være uheldig idet det også kan påvirke myrene i reservatet. Også arronderingen i nord er uheldig, der en bit av områdene øst for Nesnelva blir liggende utenfor verneområdene.

Landbruksdirektoratet: Landbruksinteressene ivaretas på en god måte. I enkelte forskrifter åpnes ikke for motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppføring av gjerder, det bes om at Fylkesmannen går gjennom forskriftene og kontrollerer at det i områder der det tillates beiting også er gjort vurderinger rundt gjerder og utsetting av saltsteiner. Det bør da også gis spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for motorferdsel i forbindelse med disse tiltakene. Skogbruksinteressene i de omkringliggende områdene må ivaretas i de endelige verneforskriftene.

Forsvarsbygg tilrår at også områdene i tidligere Sør-Trøndelag fylke får med i § 7, spesifiserte dispensasjonsbestemmelser: a). Nødvendig motorferdsel i forbindelse med øvingsvirksomhet knyttet til formål nevnt i § 6 første ledd, (dvs. motorferdsel i forbindelse med øvingsvirksomhet).

Samiske interesser:

Sametinget viser til at det er mange verneområder og ulike forskrifter å forholde seg til og at dette burde vært samordnet. Det understrekes viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar samiske interesser jf. avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven.

Tjåehkere sijte (Østre Namdal reinbeitedistrikt): Arealene som er foreslått er beiteområder både vinter, vår, sommer og høst. Distriktet anser frivillig skogvern som viktig i et miljøvern-perspektiv som vi ha betydning for artsmangfoldet i området. Distriktet er positiv til tiltak som øker vern av reinbeiteområder mot inngrep og eksploatering. Gammel skog er viktig som beite/reservebeite, når øvrig vinterbeite ikke er tilgjengelig, bl.a. på grunn av nedising. Det er imidlertid viktig at vern ikke innskrenker reindriftas bruk av området. Distriktet peker på reindriftens rettigheter og ønsker ikke å søke på f.eks motorisert ferdsel og bruk av helikopter. Det er en ulempe at ulike reservat har ulike forskrifter, og distriktet ønsker å kunne ta ut trevirke fra f.eks gran til gjerdemateriell, mm. Fosen reinbeitedistrikt, sørgruppen, anfører at så lenge de kan drive reindrift innenfor planlagte verneområder etter gjeldende reindriftslov, så har de ingen bemerkninger til opprettelsen/utvidelsen av Hildremsvatnet og Nordelva naturreservater.

Saanti sijte anfører at vernede områder ikke skal være til hinder for daglig utøvelse av næring og reindriftskultur. Det er mange vernede områder innenfor distriktet, og det er vesentlig at distriktets rettigheter ikke svekkes. Distriktet mener at formålsparagrafen er for svak for reindrifta og mener at at formålsparagrafen for Sankkjølen naturreservat burde legges til grunn: *"Ivaretagelsen av naturgrunnlaget er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift"*.

Fylkesmannens generelle kommentarer:

Omfang og vernebehov

Tilrådingen i 2018 utgjør 0,22% av skogarealet og 0,24% av produktiv skog i Trøndelag. Samlet verneomfang inklusive denne tilrådingen er ca 7,2% av skogareal og 4,4 % av produktiv skog i Trøndelag. NINA anfører at det er bra dekning av mange skogtyper i høyreliggende områder i tidligere Nord-Trøndelag fylke, og at vernet nå i norddelen av Trøndelag framover bør spisses mer. Her påpekes behov for nytt vern i bl.a. boreal regnskog, kalkskoger, bekkekløfter, sumpskoger, edellauvskog, gråor-heggeskoger, skog i sørboreal og boreonemoral sone, , samt store områder over 10 km². De tilrådte områder ligger innenfor disse kriterier.

Verneforskriftene generelt

Motorferdsel i forbindelse med øvingsvirksomhet: Fylkesmannen vil imøtekomme

Forsvarsbyggs tilråding om at også verneområdene i tidligere Sør-Trøndelag fylke får med i § 7, spesifiserte dispensasjonsbestemmelser: a). Nødvendig motorferdsel i forbindelse med øvingsvirksomhet knyttet til formål nevnt i § 6 første ledd.

Saltsteiner og gjerder: I veiledning til forskriftene av 2.3.2018 fra KLD ble plassering av saltstein vurdert til § 4 eller § 7, alt etter sårbarhet for tråkk i områdene. I forslaget ble det gjort en slik vurdering, med noe ulik plassering i de ulike reservat. Utsetting av saltstein, herunder mulighet for å søke om motorferdsel til dette er ikke tatt inn i forskriftene for lokalitetene Berga og Stavåa fordi det kan oppstå vesentlige tråkkskader i disse mindre og til dels bratte områdene omkring saltsteiner. Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, herunder mulighet for motorferdsel i den forbindelse er tillatt i alle områdene, med unntak av Ålnestangen og Tynestangen.

Skogbruksinteresser: Prinsipielt skal eventuelle bakenforliggende skogbruksområder ikke avstenges gjennom vern. Således er det i Svarttjønnåsen tatt inn bestemmelse som åpner for uttransport av tømmer på snødekt mark fra skog øst for naturreservatet. Av høringsparter har Bjugn kommune negativ kommentar om generelle skogbruksinteresser, og Fylkesmannen foreslår justeringer av forslaget. Fylkesmannen påpeker at frivillig vern også baserer seg på enighet med tilbyder.

Angående forvaltningsplan. I § 10 framgår at det skal eller kan lages forvaltningsplan. Et prinsipp her er at innenfor reinbeitedistrikt, hvor forvaltningsplan er et nødvendig instrument mellom reindriftsnæringen og forvaltningen, er formuleringen "skal".

Stier og veger. Sykling skal tillates på stier og veger vist på vernekartet. Det er ingen områder i denne planen som har generelt forbud mot sykling. For noen av områdene der en ikke har oversikt over stier er det ikke vist til vernekart i forskriften. Stier nevnes også i forbindelse med unntakspunktet om rydding av sti. De eksisterende kartgrunnlagene er ikke nøyaktig i forhold til stier og veger. Med hensyn til veger er det i Trøndelag lagt inn en god del traseer, kodet som traktorveg, som ikke finnes i terrenget eller som kan være gamle, midlertidige driftstraseer, og som dermed ikke er i samsvar med SOSI-definisjon for å være traktorveg. Videre leses kart nå overveiende fra digitale plattformer, hvor vernegrenser blir projisert mot et grunnlagskart. Således, hvis stier og veger overføres fra et grunnlagskart over i vernekart, eller leses fra digitale plattformer, så vil det bli en del feil i forhold til faktisk situasjon. Fylkesmannen opprettholder derfor henvisning til kart i forvaltningsplan, der forvaltningsplan skal lages, idet forvaltningsplan er mer dynamisk enn vernekart.

Riding vil ikke bli noe problem i de fleste av skogreservatene i Trøndelag. Eventuell riding vil overveiende skje etter enkle tilgjengelige leier og steder, og belaster for øvrig mindre enn tråkk av storvilt. Friluftslovens rammer kan legges til grunn i de fleste områder. Riding reguleres i områder hvor det kan være aktuell problematikk, i denne verneplanen Finnsåsmarka, Raentserenjohke/Renselelva og Berga som er sårbare og hvor det tas inn at riding er tillatt på veger og stier.

Elektriske anlegg – kraftlinjer

Fylkesmannen foreslår et generelt tillegg for områder med kraftlinjer etter innspillet fra NVE, ved at også fare for akutt utfall legges inn i unntak for motorisert ferdsel inn til kraftlinje, og at det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten. *"Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, eller ved fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten."* Videre er det iblant registrert terrengskader etter slik transport, og det bør vurderes krav til lett terrenggående kjøretøy og at man unngår skader.

Reguleringsmagasin

NVE har anmodet om buffer for områder som grenser mot reguleringsmagasin, ved at grensa legges noe ovenfor høyest regulerte vannstand. Høyest regulerte vannstand er i seg selv en naturlig grense, idet det er den *"vedtatte strandlinje i reguleringen"*. Naturlige flommer kan opptre uansett, og eventuell erosjon er vanskelig å beregne rundt et vatn, enten det er regulert eller ikke.

Andre rettigheter

Noen parter har påpekt å ha rettigheter i områder, f.eks. uttak av ved og virke, seterrettigheter, mv. Dette er i utgangspunktet et privatrettslig forhold mellom grunneier og rettighetshaver, som Fylkesmannen ikke har noen oppfatning om. Vern berører ikke det privatrettslige forholdet i seg selv, men utøvelse av rettighet kan bli påvirket av et vern. Utøvelse av retter må også forholde seg til lover og regelverk for øvrig. Innspill på retter er vurdert i hvert enkelt tilfelle, og enkelte tilpasninger foreslås i forskrifter/kart.

Samiske interesser

Fylkesmannen legger til grunn og forutsetter at opprettelse av og forvaltning av områdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt, og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, også bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Fylkesmannen mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådingen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriften beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen.

Formålsparagrafen

Fylkesmannen anfører at den nåværende generelle formulering er *"Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget"*.

Uttak av virke

For de større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder,, lagt til § 4, som direkte unntak,. Fylkesmannen understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerne-områder, vist i forvaltningsplan. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter.

Et distrikt påpeker ønske om også å ta ut gran til virke. Fylkesmannen forholder seg til reindriftsloven og § 2, som hjemler lauvtrær, busker, selvtørrede bartrær, mv.

Størrelsen på de foreslåtte områder varierer mye, fra ca. 200 dekar i Svartberget til ca. 28000 dekar i Kvamsfjellet/Olknuten. Områdene har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Fylkesmannen har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidatområder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser Fylkesmannen det lite problematisk å ha dette punktet i § 4 med henvisning til forvaltningsplan. Fylkesmannen vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området.

Midlertidige gjerder

Det hender at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Fylkesmannen vurderer at slike gjerder ikke trengs å omsøkes.

Barmarkskjøring

Barmarkskjøring kan sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av Fylkesmannen indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogvern-områdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift. I annen forbindelse, trolig elgjakt, er det observert omfattende spor.

Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen, jf reindriftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindriftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, samt at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder.

Fylkesmannen forholder seg til at barmarkskjøring bør være i § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindriftslovens krav, slik at hvis en distriktsplan er tilstrekkelig god kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen gjennom forvaltningsplan.

Flyttleier

Ryddebehovet til flyttleier kan være fra å vedlikeholde gater, til forefallende fjerne litt vegetasjon, flytte på vindfall som sperrer i et flyttområde. Dette temaet egner seg i større områder best å håndtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan.

Fjerning av små mengder kvist og virke

Det hender reindriftsutøvere må ta beslutninger der og da, f.eks å fjerne litt vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase, I forbindelse med friluftsliv og elgjakt er det tillatt med fjerning av små mengder kvist og kratt som forstyrrer ved postering, § 4 e) «*Fjerning av mindre mengder kvist i forbindelse med storviltjakt*». Reindrift er en mer tungtveiende interesse i verneområder enn elgjakt, iblant med samme behov for rydding. Fylkesmannen legger til grunn at fjerning av mindre mengder virke i reindrift vurderes å gå under forskriftsterskelen, og hvis ikke bør dette inn som et eksplisitt punkt.

Samordning av forskrifter

Fylkesmannen viser til at det kan være betydelig forskjell på en forskrift fra førstegangs skogfredning og vedtak som fattes nå. Videre så foregår ofte også noen justering av punkt ved de enkelte års vedtak. Disse endringer har overveiende vært til reindriften "fordel". I tilfeller hvor "gamle" verneområder utvides, oppdateres vanligvis også forskriften.

Jakt og fiske

Fylkesmannen anfører at jakt og fiske i samsvar med gjeldende lovverk er unntak i § 4, og at dette også gjelder de samiske rettigheter på området.

Forvaltningsplan

For verneforslag i reinbeitedistrikt skal det etter § 10 lages forvaltningsplan, som vil være et instrument for smidig forvaltning slik Sametinget etterlyser.

21. Homstad naturreservat i Overhalla kommune, Trøndelag

Totalareal 227 dekar, hvorav 219 dekar produktiv skog.

Inngrep: En bilveg.

Høringsuttalelser:

Tjåehkere sijte: Homstad ligger i distriktets vinterbeiteområde. Distriktet bruker snøscooter om vinteren og barmarkskjøretøy i barmarkssesongen. Helikopter benyttes til dels i alle sesonger. Se også omtale under forrige område.

Fylkesmannen viser til at området er relativt lite og noe oppstykket, men boreal regnskog er sterkt truet og prioritert i vernesammenheng. På grunn av områdets begrensede størrelse foreslås at bålrensing er tillatt med medbragt ved, og at utsetting av saltstein er i henhold til § 7. Det foreslås en marginal justering av grense i nordøst.

Fylkesmannen foreslår at Homstad naturreservat opprettes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Homstad naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Homstad naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Ledangsvalen naturreservat i Namdalseid kommune, Trøndelag

Totalareal 716 dekar, hvorav 554 dekar produktiv skog.

Fylkesmannen viser til at grenser er justert i samsvar med grunneiers siste tilbud. Ved vern bør eksisterende tilrettelegging oppgraderes til en bedre men naturvennlig standard. Ledangsvalen naturreservat tilrås opprettet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Ledangsvalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ledangsvalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Honnasslia naturreservat i Flatanger kommune, Trøndelag

Totalareal 952 dekar, hvorav 524 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser:

NVE: Honnavasslia grenser mot Honnavatnet, som har høyeste regulerte vannstand 157,2 moh., mens innsjødatabasen har vannstand på 157 moh. Grensa bør legges med en buffer mot magasinet, slik at grensa er noe høyere enn ved høyest regulerte vannstand.

Fosen reinbeitedistrikt: Honnavasslia er sentral for reindriften, og flytte- og trekklei går gjennom området. Her har reindriften jevnlig behov for å rydde leia og transport med

snøscooter, barmarkskjøretøy og helikopter. Driften burde kunne foregå etter den til enhver tid gjeldende reindriftslov og godkjente driftsplaner, er imot å drive etter dispensasjon. Det er mange verneområder og forskrifter å forholde seg til, og disse burde være samordnet.

Fylkesmannen har under befarings ikke lagt spesielt merke til driftsspor fra reindrift eller andre. Fylkesmannen legger til grunn at vern i området ikke skal være til hinder for tradisjonell reindrift. Ut fra dette og mht. til samordning av forskrifter mellom ulike verneområder, innstiller Fylkesmannen på et pkt i § 4: "*nødvendig vedlikehold (rydding) av eksisterende flyttelei og kjøretrase i reindriften, i henhold til forvaltningsplan*". Med hensyn til grensa mot reguleringsmagasinet vises til generell kommentar. Fylkesmannen tilrår at Honnavasslia naturreservat opprettes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Honnavasslia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser mot HRV i reguleringsmagasin. Det er i området vernekvaliteter ned mot strandsonen. Det er i saksbehandlingen ikke framkommet planer om å heve HRV, og regulanten har ikke bedt om buffersone mot reguleringsmagasinet. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Honnavasslia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. **Vegsetlia naturreservat i Snåsa kommune, Trøndelag**

Totalareal 630 dekar, hvorav 537 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser:

Tjåehkere sjite: Vegsetlia ligger innenfor distriktets vinterbeiteområde. Distriktet bruker snøscooter om vinteren og barmarkskjøretøy i barmarkssesongen, samt helikopter. Det vises også til omtale under område nr. 43.

Snåsa kommune tar til etterretning forslaget. Dersom det er slik at verneforslaget i sørvestre hjørne overlapper vedtatt reguleringsplan for ny E6 ved Langnesberga, må verneområdets avgrensning begrenses og tilpasser i forhold til reguleringsplanen.

Grunneier mener at det er liten risiko å tillate lett kjøretøy for uttransport av felt storvilt, det bør ikke være krav om beltekjøretøy. Lett hjulgående kjøretøy (ATV) setter ikke spor.

Fylkesmannen viser til at reguleringsplan for ny E6 og verneforslaget ikke overlapper, med en margin på ca. 19,5 meter mellom plangrenser. Det er således ikke behov for å justere forslagsgrensene.

Med hensyn til reindrift er dette overveiende et svært bratt område ned mot Snåsavatnet. For utkjøring av storvilt er det lagt til grunn det generelle forskriftsgrunnlaget, som i utgangspunktet er likt for alle områder, hvor utkjøring med andre kjøretøy enn beltegående kan tillates etter § 7, forutsatt at det ikke setter spor av betydning i terrenget. Plassering i § 7 viser påregnelighet for tillatelse.

Fylkesmannen tilrår at Vegsetlia naturreservat opprettes som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det ikke har kommet noen innspill knyttet til navnsetting på området. Offentlige instanser er i utgangspunktet bundet til skrivemåten i SSR. Navnet Vegsetlia ligger ikke inne i SSR. Fylkesmannen har vurdert Vegsetlia som det mest

dekkende navnet for området. Fylkesmannen må i samråd med Kartverket reise navnesak i dette tilfellet. Miljødirektoratet tilrår vern av området uavhengig av om den formelle navnesaken er avklart. Ved behov kan endringer i navnsettingen på området løses ved en endring av forskriften i ettertid.

Direktoratet slutter seg øvrig til Fylkesmannen og tilrår vern av Vegsetlia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vegsetlia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Finnsåsmarka naturreservat (utvidelse) i Snåsa kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 580 dekar, hvorav 575 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1365 dekar.

Høringsuttalelser:

Snåsa kommune tar forslaget til etterretning.

Finsås Kurssenter AS anfører at de har tinglyste rettigheter til utmarka på eiendommen 68/14 i Snåsa der foreslått utvidelse av Finnsåsmarka naturreservat ligger.

En enkeltperson ønsker gjerde langs planlagt natursti etter gammel ferdselslei. Det stilles spørsmål om det kan beites på den gamle beitemarka i verneforslaget, videre bl.a. om det i medhold av senere forvaltningsplan kan sette opp midlertidige gjerder uten søknad.

NTNU Vitenskapsmuseet anfører at delområder bør vurderes å gjøres sammenhengende.

Fylkesmannen viser til at Finsås kurssenters rettigheter er i utgangspunktet et privatrettslig forhold mellom grunneier og rettighetshaver. Forøvrig må også rettighetshaver forholde seg til verneforskriften. Rettighetene som anføres er delvis uspesifiserte, og Fylkesmannen antar spørsmålene overveiende er knyttet til eksisterende naturreservat og lar seg handtere gjennom forvaltningsplan, herunder bruk og tilrettelegging for friluftsliv. Mht. å gjøre områder sammenhengende, så er delområdene i dag separert av kjøreveger. Dog er det registrert til dels store mariskoforekomster like utenfor grensa på eksisterende verneområde, et forhold som aktualiserer senere drøftinger av grenselinjer.

Fylkesmannen innstiller på at riding er tillatt etter veger og stier. Stisystemet og veger er ganske tydelige og legges inn i vernekartet. Området har potensial for kommersiell riding, og riding reguleres da både etter § 5 og § 7 (miljøvennlig reiseliv).

Grensen justeres noe for å redusere antall grensepunkter og av hensyn til dyrkingsplaner. Stisystemet i Finsåsmarka egner seg best å presentere i forvaltningsplan.

I reservatet er det allerede en gammel natursti, og det går veg m/parkering inn området, med lett tilgang til et "demonstrasjonsområde" med en stor forekomst av marisko.

Grunneier påpeker den gamle ferdselsleia mellom Finsås og Grønnøra, som det er ønske om å benytte i en felles tilrettelegging knyttet til reservatet. Fylkesmannen vil være positiv til en slik tilrettelegging.

En tilrettelegging med skilt og merking vil erfaringsvis føre til kanalisering av trafikken, og trolig i mindre grad at folk forlater stien. Skulle det likevel bli tilfelle, kan skilting forsterkes. Fylkesmannen tror derfor at det foreløpig ikke vil være behov for gjerde langs stien, men vil kunne vurdere det nærmere hvis problemer oppstår. Det er i § 7 i verneforskriften allerede åpning for enkel tilrettelegging etter søknad.

Gammel slåtteeng er en sterkt truet naturtype i Norge i dag, og selv om den aktuelle enga ikke er faglig dokumentert, så er det uansett ønskelig at enga med sine orkideer ivaretas, enten gjennom beiting eller annen skjøtsel. Punktet ble hørt med alternativ plassering i § 4

og § 7. Fylkesmannen tilrår plassering i § 4, med referanse til forvaltningsplan,. Dette blir da et nytt punkt i eksisterende forskrift.

Etter verneforskriftens § 7. kan det etter søknad gis tillatelse til oppsetting av gjerde i forbindelse med beiting.

Fylkesmannen tilrår også en marginal justering av grensa i eksisterende reservat. I Finnsåsmarka er det en rekke lokaliteter for marisko og andre orkideer. Gjennom utarbeidelsen av skjøtselsplan, samt andre befaringer, er det også avdekket flere nye mariskoforekomster ved og utenfor vernegrensa.

Beiting er i seg selv en fordel for området, men kan samtidig utøve press på konkrete lokaliteter. Derfor er beitingen i området regulert slik, § 4 j): "Beiting i avgrensede områder, jf. forvaltningsplan". Utsetting av saltstein bør reguleres tilsvarende.

Området ligger innenfor Låarte sijte, men utenom aktivt driftsområde.

Fylkesmannen tilrår at Finnsåsmarka naturreservat utvides som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Finnsåsmarka naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Finnsåsmarka naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Ålnestangen og Tynestangen naturreservat i Snåsa kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 254 dekar, hvorav 222 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser:

Snåsa kommune tar forslaget til etterretning.

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge anfører at Ålnestangen og Tynestangen er den eneste godkjente skrivemåten for de to naturnavnene i SSR, men herredsregisteret har registrert uttalen "tynnestangen" med forklaring om at er et jamføringsnavn med i ei tynnesnål, ei grann nål. Navnetjenesten har bedt Kartverket om å opprette navnesak.

Fylkesmannen må vente med å fastsette navn inntil navnesaken er avgjort.

NVE anfører generelt at det bør legges inn en buffer mot reguleringsmagasin. Området grenser mot Snåsavatnet, som har høyest regulerte vannstand på 22,43 moh, mens innsjødatabasen har vannstand på 22 moh. Grensen bør ligge på samme nivå som for Vallemsberga og Langøya naturreservat.

Fylkesmannen viser til at inntil videre følger foreslått navn saken. Hvis navnesaken blir avgjort før et eventuelt vernevedtak, kan justert navn legges inn.

Grensa er foreslått langs høyest regulerte vannstand i Snåsavatnet. Med hensyn til NVEs kommentar, så har ikke grensa til Vallemsberga og Langøya noen systematisk avstand til vatnet, og går delvis for Langøya over små viker i vatnet. Å legge inn buffer, som i NVEs generelle kommentar, vil konkret kunne ta ut/påvirke vesentlige lavtliggende areal, som svartorsumpen på Tynestangen og kalknesene både på Tynestangen og Ålnestangen.

Fylkesmannen anbefaler ikke endring av grensa.

Fylkesmannen tilrår opprettelse av Ålnestangen og Tynestangen som foreslått, med forbehold for navneendring under saksgangen.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Ålnestangen og Tynestangen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Snåsavatnet som er reguleringsmagasin. Det er i området viktige vernekvaliteter ned mot strandsonen. Det er i saksbehandlingen ikke framkommet planer om å heve HRV. Det er her også eksisterende verneområder som grenser til HRV, samt betydelig bebyggelse og infrastruktur langs innsjøen. KLD slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Ålnestangen og Tynestangen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Kvamsfjellet naturreservat (utvidelse) i Steinkjer kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 855 dekar, hvorav 517 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 28 978 dekar.

Høringsuttalelser:

Tjåehkere sjite: Området er vinterbeite. For øvrig vises til distriktets merknader over.

Fylkesmannen viser til at området foreslås som en utvidelse av eksisterende naturreservat. Siden vernevedtaket for Kvamsfjellet naturreservat i 2015 er forskriftsmalene justert noe med hensyn til samisk sløyd. Det anbefales at forskriften justeres på dette punktet. Fylkesmannen tilrår at Kvamsfjellet naturreservat utvides som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Kvamsfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kvamsfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Svartberget naturreservat i Namdalseid kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 175 dekar, hvorav 166 dekar produktiv skog.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Tjåehkere sjite: Svartberget er vinterbeite. For øvrig vises til deres merknader til andre områder som er beskrevet over.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Svartberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svartberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Kringåsen naturreservat i Stjørdal kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 1944 dekar, hvorav 1731 dekar produktiv skog.

Inngrep: En gammel hestevei i lia, vanningsanlegg med tilførselsveg, kraftlinje.

Høringsuttalelser:

Statens vegvesen viser til at det går jevnlig steinsprang/mindre ras fra det bratte terrenget ovenfor vegen som det må ryddes opp i for at trafikken på E14 kan opprettholdes. Sikringstiltak mv. må kunne utføres i skråningen ovenfor vegen. Vegvesenet ønsker derfor at grensene for reservatet trekkes ut til 50 meter fra vegens midtlinje, alternativt må verneforskriftens §4 tilføyes bestemmelse som fastslår at *"vernet ikke er til hinder for vanlige drifts- og vedlikeholdsoppgaver herunder nødvendige tiltak i fjellsiden ovenfor vegen for å sikre mot ras og utglidninger"*. NVE anfører at NTE nett har en kraftlinje på 22 kV, og at grensa bør justeres.

Fylkesmannen viser til at området er sørvendt i blandingsskog i sørboreal sone, en naturtype som det er vernet lite av og er sterkt prioritert i Trøndelag. Den viktigste registrerte naturtypen i området er i den sørøstre delen, i samme område der grenseforslaget går langs vegen og hvor kraftlinje 22 kV passerer gjennom området. Det er her sammenhengende naturtypeområde kategori B langs vegen og kraftlinja, i en strekning på 800 meter. Her er det også markerte ravineformasjoner. Lenger vest er kraftlinja i sommer flyttet ned til kanten av dyrkajorda, slik at den på denne strekningen ikke går innenfor forslaget, slik det ser ut på kartet. I øst er terrenget ovenfor vegen til dels svært bratt, og stein faller ned mot vegen. Dalføret er også jevnlig utsatt for løsmasseras, vanligvis i forbindelse med nedbør. Vegvesenets ønske om å flytte vernegrensa 50 meter vekk fra vegen over en strekning på 600 meter vil ta betydelige deler av den viktigste registrerte naturtypen ut av verneområdet. Tilsvarende situasjon var til stede bl.a. i verneforslaget for Høvringslia i Sel kommune i 2017, hvor vernegrensa var foreslått langs E 6. Der ble grensa lagt langs sikringssonen til vegen, kopleet med forskriftspunkt i 7. Fylkesmannen tar prinsippet i denne løsning til etterretning, og kan foreslå tilsvarende her, dvs. at grensa blir som i høringsforslaget ca. 10 meter fra vegen og at hensynet til E 14 ivaretas gjennom følgende punkter i § 7:

- Tiltak mot ras og skred langs E 14
- Rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs E 14
- Nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold på E 14
- Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter §7 c, e, j, m, n og o.

22 kV kraftlinja er nå i vestre del flyttet ned til dyrkajorda. Med ny trase her er det en liten trekant av forslaget som overlapper med linja, og det anbefales at grensa her justeres slik at reservat/kraftlinje ikke overlapper i vest. I den østre delen går kraftlinja gjennom kjerneområder over en strekning på ca. 800 meter, grensa anbefales ikke flyttet her. Det tas inngenerelle forskriftspunkter for kraftlinjer. Fylkesmannen tilrår at Kringåsen naturreservat opprettes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Kringåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kringåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

30. Nordelva naturreservat (utvidelse) i Bjugn kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 65 dekar, hvorav 49 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2494 dekar.

Inngrep: En kraftlinje.

Høringsuttalelser:

Fosen naturvernforening mener det for Nordelva ville være naturlig å prøve å få inkludert et større område, men det avhenger av hvilke naturverdier som avdekkes i prosessen. NVE viser til at Trønderenergi Nett har en 66 kV regionalnettslinje i området. Det bes om at grensa flyttes slik at kraftlinja kommer utenfor verneområdet, eller om at forskriften tar høyde for skogrydding, nødvendig drift og vedlikehold av ledningen og mulighet for oppgradering i § 4. Det bes om at § 6e) endres til "Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, eller ved fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten".

Fylkesmannen viser til at hele utvidelsen av Nordelva naturreservat ligger vest for 66 kV kraftlinja som går gjennom området. Om grensa justeres slik at kraftlinja kommer utenfor verneområdet, vil hele utvidelsen falle bort. Fylkesmannen foreslår da heller, slik også NVE subsidiært gjør, at følgende bestemmelser knyttet til kraftlinja tas inn:

- § 4: Drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.

- § 6. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, eller ved fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Å inkludere et større område i utvidelsen av Nordelva naturreservat vil fordre tilbud om frivillig vern fra grunneiers side. Det kan være relevante områder for det, og slike tilbud vil bli vurdert på vanlig måte om de kommer, jf. uttalelsen fra Fosen naturvernforening. Fylkesmannen tilrår utvidelse av Nordelva naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Nordelva naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nordelva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Storlidalen naturreservat i Indre Fosen kommune, Trøndelag

Areal 6232 dekar, hvorav 2149 dekar produktiv skog.

Inngrep: Traktorvei i Storlidalen, ei hytte på Selnesetra.

Høringsuttalelser:

Fosen naturvernforening mener at det for Storlidalen vil det være nødvendig å unngå fragmentering og påvirkning ved en eventuell ny 420 kV kraftlinje gjennom Stjørnfjella. NVE: Trønderenergi Nett har en 66 kV luftledning som grenser mot området. Det er viktig at vern ikke er til hinder for drift, vedlikehold og eventuell oppgradering av denne. Fosen Nett er områdekonsesjonær.

Fylkesmannen viser til at iht. uttalelsen fra NVE, vil ikke verneforslaget berøre den nye 420 Kv kraftlinja gjennom Stjørnfjella. Idet hverken Trønderenergi Nett eller Fosen Nett kommenterer den 66 kV kraftledningen som grenser mot området, antas det at verneforslaget ikke er til hinder for drift og vedlikehold av denne, jf. uttalelse fra NVE. Fylkesmannen tilrår opprettelse av Storlidalen naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Storlidalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storlidalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. **Berga naturreservat i Indre Fosen kommune, Trøndelag**

Nytt verneareal 172 dekar, hvorav 165 dekar produktiv skog.

Inngrep: En vei deler området i to men inngår ikke i verneområdet, traktorvei.

Høringsuttalelser:

Fylkeskommunen: De regionalt viktige kulturminnene i Berga naturreservat må kunne skjøttes og tilrettelegges utover ordinær skjøtsel.

Fosen naturvernforening mener den gamle veien bør innlemmes i vernet.

Fosen Nett viser til at det går ei lavspent 0,23 kV linje som forsyner flere hytter. Linja ligger delvis inne i verneområdet, like nord for veien som deler verneområdet i to.

Eksisterende linjenett må skogryddes og vedlikeholdes.

NVE viser til at grensa for verneområdet er lagt noen meter fra trasé for distribusjonsledning. Det kan være behov for skogrydding ved grensa til verneområdet. Områdekonsesjonær er Fosen nett AS, og det bes om at eventuelle innspill fra dem blir hensyntatt.

En hyttenabo er positive til forslaget og er opptatt av å synliggjøre og ivareta området kulturminneverdier, hvor det mest synlige kulturminnet er vegen gjennom området. Grensa bør legges 3-4 meter fra vegkanten slik at det vil være lovlig å holde vegetasjonen nede.

Fylkesmannen viser til at om den gamle veien er kulturminne, og om den burde inngå i verneforslaget, ble drøftet etter innspill til oppstartmeldingen av verneplanen. Det ble konkludert med at det eventuelt måtte være en prosess med fylkeskommunen som regional kulturvernmyndighet. Dette var ikke mulig nå, men det er ikke noe i veien for å vurdere innlemmelse av veien i naturreservatet senere.

Fylkesmannen mener at et vern som foreslått ikke vil være til hinder for skjøtsel og tilrettelegging av de regionalt viktige kulturminnene i området, jf. § 7 c), da dette er delområder som har en betydelig kulturpåvirkning fra før og hvor det ikke er registrert spesifikke naturkvaliteter som skulle tilsi at slik skjøtsel ikke kan skje. Skjøtsel må skje i samråd med forvaltningsmyndigheten for naturreservatet.

Fylkesmannen vil ta inn de vanlige bestemmelser om kraftlinjer i forskriften. Med denne endringen vil også kommentaren fra NVE om behov for skogrydding ved grensa til verneområdet for kraftlinja vest for verneområdet, være ivaretatt.

Fylkesmannen tilrår opprettelse av Berga naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det ikke har kommet noen innspill knyttet til navnsetting på området. Offentlige instanser er i utgangspunktet bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister (SSR). Navnet Berga ligger ikke inne i SSR. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak. Fylkesmannen har vurdert Berga som det mest dekkende navnet for området. Fylkesmannen må i samråd med Kartverket reise navnesak i dette tilfellet. Miljødirektoratet tilrår vern av området uavhengig av om den formelle navnesaken er avklart. Ved behov kan endringer i navnsettingen på området løses

ved en endring av forskriften i ettertid.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig Fylkesmannen og tilrår vern av Berga naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Berga naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

33. Kongsliin naturreservat i Klæbu kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 3273 dekar, hvorav 2038 dekar produktiv skog.

Inngrep: Enkel traktorvei.

Høringsuttalelser:

Klæbu kommune, utvalg for miljø, støtter forslaget og foreslår under § 4: "Oppkjøring av eksisterende skiløyper". Området vil bidra til å nå nasjonale mål for skogvern samt biologisk mangfold, og er verdifullt opplevelsesverdi og biomangfold i Klæbu.

NTNU Vitenskapsmuseet: Svært positivt at forslaget omfatter store deler av myrområdene som opprinnelig inngikk i verneforslaget for Langåskjølen/Grønnskjølen, men arrondering er merkelig. Grensa i vest bør i større grad gå langs høydedrag, slik at ikke store deler av myrmassivet blir liggende utenfor, spesielt grensa som foreslås over Damkjølen. Også arrondering i nord er uheldig, der en bit av områdene øst for Neselva blir liggende utenfor.

NVE: Kongsliin grenser mot Selbusjøen som er et magasin. Generelt bør man vurdere å legge inn en buffersone i tilfeller der verneområder strekker seg ned mot et vannmagasin.

Fylkesmann viser til at det er vanlig praksis at grenser for verneområder legges langs kote for høyeste regulerte vannstand. Forslaget fra NVE om å legge inn en buffersone ned mot vannmagasinet Selbusjøen imøtekommes derfor ikke.

Fylkesmannen er enig i at arronderingen ikke er optimal, men den er et resultat av at dette er et frivillig vern forslag som følger ei eiendomsgrense. Det kan være aktuelt å be Allskog å utføre om vern på naboeiendommer.

Fylkesmannen støtter forslaget fra Klæbu kommune om å ta inn oppkjøring av eksisterende skiløyper i forskriftens § 6. Disse løypene, som delvis berører det foreslåtte naturreservatet, har vært kjørt opp i mange år og er et godt etablert tilbud til det allmenne friluftslivet i hele Trondheimsregionen. De aktuelle løypene bør gå fram av vernekartet og type kjøretøy bør angis. Ut fra dette foreslås følgende ordlyd på en slik bestemmelse: *"Oppkjøring av skiløyper med snøscooter eller løypemaskin iht. traseer angitt på vernekartet i samsvar med lov om motorferdsel i utmark med nasjonal forskrift."*

Fylkesmannen tilrår opprettelse av Kongsliin naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Kongsliin naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Selbusjøen som er reguleringsmagasin. Det er i området vernekvaliteter ned mot strandsonen. Det er i saksbehandlingen ikke framkommet planer om å heve HRV. Det er her også eksisterende verneområder som grenser til HRV, samt betydelig bebyggelse og infrastruktur langs innsjøen. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kongsliin naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

34. Stavåa naturreservat i Rennebu kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 275 dekar, hvorav 264 dekar produktiv skog.

Inngrep: Tre kraftlinjer krysser lokaliteten.

Høringsuttalelser:

NVE viser til at Stavåa blir liggende over Brattset kraftverk og tunnelen til kraftstasjonen, men dette vil ikke påvirke verneområdet i nevneverdig grad. Flere kraftlinjer krysser området og dette er det tatt hensyn til i forskriften, men følgende bes tatt inn: "*Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, eller ved fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten*".

Fylkesmannen kan akseptere NVEs innspill om formulering i verneforskriften, og påpeker vurdering om krav om lett terrengkjøretøy og krav til å unngå terrengskader. Fylkesmannen tilrår opprettelse av Stavåa naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Stavåa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Stavåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

35. Svarttjønnåsen naturreservat (utvidelse av Gullaugtjønnberga naturreservat), Melhus kommune, Trøndelag

Nytt verneareal 6791 dekar, hvorav 3444 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 8030 dekar.

Inngrep: Ei kraftlinje, to hytter, et naust og en gapahuk.

Høringsuttalelse:

Innspill på vegne av grunneierne av gnr/bnr 225/6 opplyser at vernekartet må ha inntegnede traseer for ferdsel med snøscooter til hytter. Berørte hytteeiere må få mulighet til å hogge ved. Ønsker at hytta på Storskarven tas ut av området. En gammel seterevei som i hovedsak går parallelt med Ræa er tegnet inn på kart. De ønsker at forskriften skal ta høyde for mulighet til vedlikehold av kulturminner. Ønsker at verneområdet utvides i sørøst, slik at den østlig del av gnr/bnr 1/36 blir med. Slik kartet er nå blir en del av denne eiendommen innesperret. Traseer for uttransport av storvilt må også med, er inntegnet på kart. Gabahuk ved Ræa må inn på vernekartet. Det står også et naust ved Storgyllvatnet. Grunneier i eksisterende Gullaugtjønnberga NR viser til uttalelsen nevnt over og bemerker at hovedtraseen for snøscootertransport til hytter og sætrer øst for naturreservatet mangler. Det ønskes en liten justering i eksisterende naturreservat mhp. hyttetomter.

Grunneierne i Svarttjønnåsen vil sende inn kart med påtegning av stier og traseer. I verneforskrift mangler flere punkter i § 7 sammenlignet med den eksisterende forskrift: § 7 f. Motorisert uttransport av tømmer på snødekt mark fra skog øst for naturreservatet. § 7 h. Bruk av naturreservatet til aktiviteter ifm. miljøtilpasset reiselivsvirksomhet § 7 j. Oppsetting av permanente jakttårn.

Grunneierne ønsker at disse punktene i § 7 også blir med i det nye naturreservatet.

Eier av naboeiendommen 227/1 har ikke innvendinger til verneforslaget, men vil påpeke at

restriksjoner på skogbruk bare skal være innenfor det vernede området og ikke på randsonene. Det må foretas en grenseoppgang mellom 227/1 og 225/6.

Melhus skogeierlag uttaler at det er positivt at 10-prosentgrensen forsøkes oppnådd ved frivillig vern heller enn ved tvungent vern. Skogeierlaget er opptatt av at berørte hytteeiere i området får mulighet til å uttale seg. Punkter i en festekontrakt om f.eks. vedhogst bør bli videreført hvis området blir omgjort til naturreservat.

NVE viser til at Trønderenergi Nett har en 66 kV regionalnettslinje gjennom området og unntak for denne er tatt inn i forskriften. Det bes om at § 6b) endres til *"Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall, eller ved fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten"*.

Fylkesmannen vil imøtekomme forslaget om å ta ut hytta på Skarven fra området.

Den del av gnr/bnr 1/36 som ligger øst for det eksisterende Gullaugtjønnerga naturreservat er på ca. 1100 dekar. Dette er en for stor utvidelse til at den uten videre kan inngå i den utvidelsen som nå foreslås, idet det vil fordre en ny høring. Naturkvalitetene må også vurderes for området. Fylkesmannen ser imidlertid positivt på å gå videre med en slik utvidelse. Det kan også være aktuelt å se på andre utvidelsesmuligheter for naturreservatet, dersom berørte grunneiere ser det som en mulighet under ordningen om frivillig vern av skog, jf. at det er vernekvaliteter vest for den utvidelsen som nå foreslås. Det vil bli tatt kontakt med Allskog om dette.

Fylkesmannen finner å kunne imøtekomme forslaget om bytte av hyttetomter, noe som vil medføre en mindre justering av grensa i det eksisterende naturreservat, men uten at samlet areal blir endret. Reservatets avgrensning blir faktisk bedre etter denne justeringen.

Fylkesmannen vil ta inn kjøretraseer knyttet til jordbruksnæring på vernekartet, da slike traseer også er inntegnet på kartet for det eksisterende naturreservat. Disse traseene er i første rekke tiltenkt bruk i beitebruk, men kan også brukes til uttransport av felt storvilt med lett beltekjøretøy. Det kan også søkes om bruk av uttransport av felt storvilt med ATV etter disse traseene, jf. forskriftens § 7 e. Gapahuken ved Ræa kan også tas inn i kartet. Det er ikke vanlig å ta inn traseer for transport med snøscooter eller gamle ferdselsveier på vernekartene, da disse tas inn i de dispensasjoner som gis til motorferdsel, herunder transport til hytter med snøscooter. Dette vil derfor ikke bli gjort.

Etter forskriftens § 7 b) kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner i området. Hva som kan tillates og hvordan det må tas stilling til i eventuelle saker.

Etter utvidelsen vil Svarttjønnåsen naturreservat bli på ca. 8000 dekar. I et slikt relativt stort skogvernomsråde finner en det forsvarlig å kunne åpne for hogst av ved til de to hyttene i området, samt til gapahuken ved Ræa. Det foreslås her å ta inn en ny bestemmelse i forskriftens § 7 *"Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til ... hogst av ved til hytter innenfor naturreservatet samt til gapahuken ved Ræa."* Idet et område omkring hytta på Skarven foreslås tatt ut av det foreslåtte naturreservatet, forutsettes at ved til denne hytta hogges utenfor naturreservatet.

Fylkesmannen vil ta inn de bestemmelser som mangler i forskriftens § 7 i forhold til det eksisterende Gullaugtjønnerga naturreservat:

- § 7 f. Motorisert uttransport av tømmer på snødekt mark fra skog øst for naturreservatet.
- § 7 h. Bruk av naturreservatet til aktiviteter i forbindelse med miljøtilpasset reiselivsvirksomhet

- § 7 j. Oppsetting av permanente jakttårn.

Fylkesmannen foreslår at § 6 punkt b endres slik NVE har foreslått.

Forskriften for Svarttjønnåsen naturreservat vil bare gjelde innenfor naturreservatets grenser, slik at f.eks. skogsdrift utenfor naturreservatet kan foregå iht. rammer gitt av skogloven. Det er dog en aktsomhetsplikt iht. naturmangfoldloven § 6, som tilsier at man skal gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet. Ved skogsdrift tett opp mot vernegrensa må man gjøre vurderinger om dette kan skade viktige dokumenterte vernekvalliteter innenfor naturreservatet.

Grensene for området følger eiendomsgrenser slik disse er lagt inn i det offentlige Eiendomsregisteret. Om det er mistanke om feil på disse, kan dette tas opp ved grensemerkingen av naturreservatet, som normalt vil skje i regi av Jordskifteretten. Fylkesmannen har tilskrevet de tre hytteeierne innenfor det foreslåtte Svarttjønnåsen naturreservat om verneforslaget og spurt om de har innspill til dette, slik Melhus skogeierlag har bedt om.

Fylkesmannen tilrår vern av Svarttjønnåsen naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Svarttjønnåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svarttjønnåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

36. **Gråura naturreservat (utvidelse) i Oppdal kommune, Trøndelag**

Nytt verneareal 578 dekar, hvorav 514 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2150 dekar.

Inngrep: Tre kraftlinjer. Vannføringen i elva Driva er påvirket av vannkraftregulering og selve elvestrengen inngår ikke i verneforslaget.

Høringsuttalelser: Norsk Bergindustri: Vestligste del av utvidelsen er sør for og i nær Sliper steinbrudd, vil kunne forhindre en eventuell fremtidig utvidelse av steinbruddet, og det kan medføre en unødig konflikt ved opphold i naturreservatet under sprengning. NVE viser til at det i Gråura er et digitalt potensial for vannkraft estimert til 161 kW og 660 MWh. Kostnaden er estimert til 7,28 kr/kWh. Dette er et lite og dyrt potensial, og NVE ser ingen grunn til å tilpasse vernegrensene til dette.

Fylkesmannen viser til at Sliper steinbrudd er tilskrevet og har ikke kommet med merknad. Fylkesmannen går derfor ut fra at Sliper steinbrudds videre planer for drift ikke er i konflikt med utvidelsesforslaget. Sikkerhetssituasjonen vedrørende spregning blir ikke endret om området blir utvidet eller ikke. Det anses som firmaets ansvar å foreta en tilstrekkelig merking av faresone ved sprengning.

Fylkesmannen tilrår utvidelse av Gråura naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Gråura naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gråura naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

37. Røsheia naturreservat i Inderøy kommune, Trøndelag

Areal 9621 dekar.

Inngrep: Ei lita skihytte ved Svarttjønnna.

Høringsuttalelser:

Inderøy kommune: Faglig beskrivelse i forslaget er meget tynn, det er vanskelig å vurdere om prosessen mot lokale brukere har vært god nok, og det gir grunn til å være bekymret for at den praktiske forvaltning av verneforskriften kan medføre unødvendig heft for brukerne av området samt unødvendig byråkrati og merarbeid for forvaltningsmyndigheten. Det er uklart hva § 4, pkt. g (vedlikehold) referer til, og ferdselsveger til fots og egnet for motorisert ferdsel bør kunne vedlikeholdes. Røsheia har betydelige friluftsverdier, og god redegjørelse for bruken av området savnes. Trase fra Åltjønnna i vest er f.eks. ikke omtalt, og det er uklart om trase A går fram til Solskinshøgda. Hva som menes med "vestre del" i §4. i går ikke fram av kartet (vedrører bålbrekking).

NTNU/Vitenskapsmuseet går ut fra at eventuell vrifuru i Røsheia tas ut snarest etter et vern, og at det blir fulgt opp av kontroll.

Fosen reinbeitedistrikt, driftsgruppe sør, anfører at de har mistet viktig vinterbeiteareal i Storheia i Åfjord, og at områder i Mosvik/Inderøy da kan bli meget aktuelt. Røsheia har god kvalitet som vinterbeite. Det er ikke flyttleier i området i dag, men med bruk av området vil det bli aktuelt med flyttleier og trekkleier. Uansett kan det være behov for noe rydding av vegetasjon i reindriften. Iblant vil det på grunn av snøforhold være aktuelt med snøscootertransport over barmarksområder. Helikopter kan være aktuelt å bruke. Det er mange verneområder i distriktet, med mange forskrifter, og distriktet mener at forskrifter i utgangspunktet burde være like. Nå sanker distriktet lav i Østerdalen. Det kan bli restriksjoner på det, og det kan bli aktuelt å samle reinlav og kvitkrull i området. Det kan være behov for midlertidige gjerder, nært opp til skogsbilveg. Vern ivaretar ressursgrunnlaget og er i seg selv positivt, men distriktet mener at reindriften ikke skal trenge å søke for aktiviteter innenfor tradisjonell samisk næring.

Det er gjennomført befaringer med Framverran idrettslag og med Mosvik fjellstyre, som har påpekt interesser i forbindelse med skihytte, oppkjøring av skiløype, merking av stier, samt allment friluftsliv og jakt i området, herunder i forhold til bålbrekking.

Fylkesmannen viser til at to stier, angående oppkjøring av skiløype og merking, er spilt inn. En går inn til Solskinshøgda. Traseen fra Åltjønnna legges inn i vernekartet.

Angående bålbrekking var det i høringsforslaget trykkfeil, idet angivelsene "vestre og østre del" hadde blitt forbyttet mht. bålbrekking med medbrakt ved eller bruk av virke fra stedet.

Utgangspunktet er at i østre del er det tilrettelagt for friluftsliv, med oppkjørt skiløype, skihytte og planer om stimerking, i urskogpreget furuskog, mens vestre del ikke har slik tilrettelegging. Friluftsområder kan bli tydelig preget av kvistbryting og bålbrekking.

Derfor foreslås at bålbrekking tillates med medbrakt ved i østre del, mens denne regulering ikke er nødvendig i den mye mindre brukte vestre delen. I vestre del kan virke fra stedet brukes til bål, men tørre grantrær og furugadd kan ikke brukes til bål. I forskriften foreslås det formulert slik: § 7. i: «*Østre del: Bålbrekking med medbrakt ved. Gjelder øst for Heibekken/Svarttjønnbekken. Vestre del: Skånsomt uttak av småvirke for enkelt friluftsliv og bål på stedet. Tørr gran og furu (gadd) skal ikke felles.*»

Innsamling av lav til foring av rein vil i utgangspunktet ikke være tillatt i reservatet. Det er ikke flyttleier i området i dag. Ved eventuell bruk av området, kan det bli behov for flyttleier. Ifølge reindriften kan "Kongen samtykke i åpning av nye flyttleier".

Rydding av nye flytteleier legges derfor til § 7, mens vedlikehold/rydding av etablerte flytteleier kan administreres gjennom §4.

Fylkesmannen tilrår vern av Røsheia naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår vern av Røsheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Røsheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

38. **Hildremsvatnet naturreservat (utvidelse) i Bjugn kommune, Trøndelag**

Nytt areal 8357 dekar, hvorav 2018 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 37 570 dekar.

Inngrep: To hytter ved Øvre Tomasvatn, grøftede myrer flere steder.

Høringsuttalelser:

Bjugn kommune, planutvalget er negativ til utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat. Det vises for øvrig til vurdering i saken og uttalelse fra Landbrukskontoret i Ørland/Bjugn. Bjugn kommune har allerede store områder som er båndlagt gjennom naturvern og til forsvarets aktiviteter, både på land og i sjø. Videre er det startet opp en prosess om marint vern av Bjugnfjorden. Rådmannen mener generelt at vern av ytterligere områder helst bør sikres gjennom kommuneplan der alle regionale og nasjonale interesser ses i sammenheng.

Landbrukskontoret Ørland/Bjugn peker bla. på at vern vil svekke næringsgrunnet på landbrukseiendommene og vil gi få eller ingen positive effekter knyttet til f.eks reiseliv. Tidligere investeringer i skogkultur og veibygging blir verdiløse og vernet vil hindre ønskede veitraseer

Fosen naturvernforening: For Hildremsvatnet er det nødvendig å vurdere påvirkning på verneverdiene fra nærliggende Storheia vindkraftverk. Reindrift er også et vurderingstema.

Statnett har tidligere gitt innspill ang utvidelsen av Hildremsvatnet naturreservat og mulige begrensninger på drift, vedlikehold og tiltak ved akutte hendelser på den planlagte kraftlinjen Åfjord-Snilldal. I og med reduksjon av verneforslaget fra oppstartsmelding til verneforslag vil det nye forslaget sannsynligvis ikke påvirke deres arbeid på ledningen. NVE viser til at utvidelsen grenser mot området for Storheia vindkraftverk. Det forutsettes at en utvidelse ikke vil medføre nye innskrenkninger i bygging og drift av vindkraftverket.

Fylkesmannen viser til at Storheia vindkraftverk har konsesjon med vedtatt avgrensning som inkluderer en sikkerhetssone. Verneforslaget grenser til sikkerhetssonen. Vindmøller vil være synlige fra den foreslått sørøstlig utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat, noe som vil innvirke på det visuelle landskapsbildet i området. Vindmøllene vil imidlertid ikke påvirke hovedvernekvalitetene i området, som er knyttet til botaniske kvaliteter i skog. Utvidelsene vil ikke innvirke på bygging og drift av Storheia vindkraftverk.

Det er avholdt møte med Bjugn kommune. Etter møtet utarbeidet skogbrukssjefen kart som har med det meste av registrerte kjerneområder og som tar ut områder som skogbrukssjefen mener har skogbruksinteresser eller andre interesser.

I Perholet-området og vestover til nord for Trenetatesmyra mener fylkesmannen det ikke er grunnlag for grensejusteringer bl.a. fordi det her er en større naturtypelokalitet med kystgranskog, og fordi grunneier vurderer framtidig skogsdrift som lite økonomisk.

Vedrørende ferdselstrase opp til demning ved Laugen foreslår Fylkesmannen at følgende tas inn i forskriftens § 7: "*Bruk av lett terrengkjøretøy eller snøscooter langs fast kjøretrasé i forbindelse med vedlikehold av demning i Laugen.*"

For vestre område opprettholder grunneier sitt ønske om å verne hele det området slik som tilbudt. Grunneier anser økonomien i skogbruket som dårlig/marginal og mener det er mest hensiktsmessig med vern på hele arealet. Det alternative verneforslaget som ble utarbeidet av skogbrukssjefen har for det vestre området i seg de vesentligste vernekvalitetene, unntatt en lokalitet med kystgranskog. Arealet som foreslås tatt ut har etter skogbrukssjefens syn skogbruksinteresser idet det der er en del yngre skog hvor det er gjort ulike skogbrukstiltak og idet skogbrukssjefen vurderer at det er økonomi i å drive denne skogen. Fylkesmannen er enig i at denne justerte avgrensningen kan legges til grunn, selv om grunneier ikke ønsker denne avgrensningen ut fra sine vurderinger om forvaltning av eiendommen. Dette anses å være det mest verdifulle området i skogbruks-sammenheng. Ved å ta dette ut vil en imøtekomme det viktigste ankepunktet mot verneforslaget fra skogbrukssjefen. I vernesammenheng har arealet som skogbrukssjefen foreslår å ta ut i hovedsak, unntatt en lokalitet med kystgranskog, mer generelle vernekvaliteter eller restaureringspotensiale, og er vurdert som akseptabelt å ha med i et verneområde jf. de naturfaglige registreringer på området.

Grunneiers tilbud må også ses i sammenheng med Stortingets ønske om vern av 10 % av skogen i Norge. I dette tilfellet vurderer grunneier at vern økonomisk og praktisk sett er gunstig for ham, jf. skogbruksplanen for eiendommen. Det er ikke noe til hinder for å verne arealer som har skogbruksinteresser om det har tilstrekkelige vernekvaliteter, og ofte er dette også gjort. I dette tilfellet er grunneiers vurdering at skogbruksinteressene er små, samtidig som verneinteressene er tilfredsstillende. Dette burde tilsi at områdene burde være godt egnet for vern. Det må også nevnes at det allerede før høringen er tatt ut betydelige arealer, ca. halvparten, i forhold til grunneiers opprinnelige tilbud på i alt 25 675 dekar som ikke ble registrert å ha tilstrekkelige verneverdier.

Det er her dissens mellom grunneiers vurdering og kommunens skogbruksfaglige vurdering om økonomien i skogbruket på den vestligste delen av det tilbudte arealet. På storparten av området er det ingen/negativ økonomisk verdi i skogbruket. Fylkesmannen vurderer at de økonomiske skogbruksinteressene samlet sett er marginale, men at de største skogbruksinteressene finnes på den vestligste del av det vestre utvidelsesområdet. Fylkesmannen mener det i dette tilfellet er riktig å ta ut det delområdet som har størst skogbruksinteresse for å imøtekomme det vesentligste ankepunktet fra skogbrukssjefen. Ny grense foreslås dermed i det vestre området. Med dette foreslås 1014 dekar tatt ut, hvorav 887 dekar er skog, herunder 833 dekar produktiv skog.

Med vern som foreslått vil ca. 15% av den produktive skogen i Bjugn kommune være vernet, noe som er relativt mye i en kommune. Det vil imidlertid ikke være slik at en klarer å fordele vern av skog jevnt utover helt ned på kommunalt nivå, det må derfor forventes en del forskjell mellom kommunene. Hovedvernekvaliteten i tilbudet om utvidet vern av Hildremsvatnet naturreservat er kystgranskog, en sterkt truet naturtype som Norge har et internasjonalt ansvar for å ivareta. Kommuner med mye kystgranskog kan dermed ende opp med å få en vernet andel skog som er høyere enn snittet for fylket.

Fylkesmannen tilrår utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens tilråding av avgrensning av verneområdet, men åpner for at man ved et eventuelt tilbud om utvidelse av de utelatte arealen kan vurdere verneverdiene på nytt. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det foreslås et redusert verneforslag etter innspill fra lokal skogbruksmyndighet. KLD viser til at man i slike tilfeller må vurdere verneverdiene og skogens potensiale for å dekke viktige mangler i skogvernet opp mot skogarealets verdi for skogbruk. Med den reduserte avgrensningen som foreslås, grenser ikke området til Gjøljavatnet. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hildremsvatnet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

39. Tronstad naturreservat (utvidelse) i Lier kommune, Buskerud

Utvidelse 248 dekar, alt areal er produktiv skog. Nytt totalareal 348 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen: Statens Vegvesen bemerker at verneforslaget ikke ligger inntil fylkes- eller riksveg og har derfor ikke merknader.

Fylkesmannen viser til at fylkesveg 20 går gjennom området men at selve veien og areal eid av Statens vegvesen er holdt utenfor verneforslaget. Det er tatt inn en bestemmelse i forskriften om vegetasjonsrydding langs veien. Forholdet til fylkesveien anses ivaretatt. Fylkesmannen tilrår at Tronstad naturreservat utvides som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Tronstad naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tronstad naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

40. Finnemarka naturreservat (utvidelse), Lier og Modum kommuner, Buskerud fylke

Nytt verneareal 26 471 dekar, hvorav 20 287 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 45 280 dekar.

Inngrepsstatus: Statnett SF eier to 420 kV sentralnettsledninger som går gjennom området. Det går skogsbilveier inn i området fra sør og øst, og traktorveier og hesteveier i området. Det er damanlegg ved Store Nykjua og Vesle Nykjua som er i drift og brukes til kraftproduksjon i Tronstad og Grytefoss kraftverk som ligger utenfor verneforslaget. En gammel tømmerkistedam ved Øvre Damtjern har i følge rettighetshaver ikke vært driftet den senere tid. Det er åtte hytter i verneforslaget, flere av disse består av flere bygninger.

Hovedsynspunkter i høringen: Forslag til forvaltningsplan for Finnemarka og verneforslag ble hørt samtidig. Merknader til forvaltningsplan blir ikke kommentert her. Modum kraftproduksjon KF eier Beilidammen og Breilihytta innenfor eksisterende Finnemarka naturreservat hvor det foreslås ny verneforskrift. Selskapet ber om adgang til motorisert ferdsel for å frakte utstyr og materiell ifb. mindre vedlikeholdsarbeider og adgang til å rydde vegetasjon inntil 5 meter fra dammen. For større vedlikeholdstiltak og rehabilitering mener de det vil være naturlig å søke om dispensasjon.

Forsvarsbygg opplyser om at de har en installasjon på Breiliflaket som er i bruk og må tas hensyn til i verneforskriften.

Hauern på ski og Hauern på sykkel opplyser om arrangementene de har på skogsbilveier i verneforslaget. De ber om at arrangementenes interesser blir vurdert og eventuelt underlagt en form for dispensasjon som har et langt tidsperspektiv dersom det ikke vurderes at arrangementet kan gjennomføres innenfor den verneforskriften som foreslås.

Naturvernforbundet i Lier og Naturverforbundet i Buskerud mener hele arealet som er på høring må vernes, og fastholder sitt tidligere ønske om at områder ved Småvanna også vernes. Forbundet ber om at ordlyden i § 7 endres slik at det ikke skal bli mulig å legge om stier og etablere nye stier utover det som allerede er gjort, skiløyper inkludert. De ber om generelt forbud mot orienteringsløp, sykling, bruk av hest og kjerre og at ridning på stier blir forbudt. Unntak om utsiktsrydding ved utsiktspunkt på Gjevlekollen bør fjernes, og de er kritiske til at det er satt opp nytt bygg under verneprosessen. De mener primært det må innføres et generelt jakt- og fangstforbud på statsgrunn i reservatet, i det minste en streng regulering av jakt gjennom verneforskriften. Private grunneiere bør ha rett til å jakte i samsvar med forvaltningsplan, men at det bør være forbud mot fangst. Det må innføres et generelt forbud mot bruk av 4-hjuling uten belter, også ved vedlikehold av kraftledninger. Det bør innføres forbud mot rydding av vegetasjon for etablering av nye leirplasser og for å tilrettelegge for jakt og fiske, samt at det innføres forbud mot løshunder.

DNT Drammen og omegn takker for forståelse for behov angående stier og løyper som nevnt i uttalelse til oppstartmelding. Det er bra at det åpnes for at faste arrangementer kan søkes for en periode på 10 år. Man aksepterer å måtte søke om montering av nye tavler/skilt. De foreslåtte reglene rundt bålrensing er en sterk begrensning på vinterfriluftslivet, og det bør være mulig med fyring av død/tørt trevirke, subsidiert at Fylkesmannen/Statskog kan tilrettelegge med ved på mye brukte leirplasser. De nevner arrangementer med 40-65 deltakere som bør kunne gjennomføres uten søknad.

Statskog Børresen AS viser til tidligere dialog om verneforskrift og innspill på grenser og har noen konkrete innspill til verneforskriften. I et areal sør for Nordsneisa ønskes å ta ut masser uten søknad til vedlikehold av eksisterende veier. Det er uklart hva som er direkte tillat av motorferdsel i verneforskriftens § 6c og hva som er søknadspliktig etter verneforskriftens § 7 n, og det bes om at dette presiseres.

Lier kommune viser til sin merknad av 24. april 2017 og registrer at verneforslag er grundig utarbeidet og i stor grad ivaretar deres innspill.

Modum kommune mener forvaltningsplanen/verneforskriften tar tilstrekkelig hensyn til skogbrukets og friluftslivets nåværende bruk av området, og er svært positive til fylkesmannens vilje til å finne en løsning på nye trasé fra Djupengrop til Breili.

Statnett SF har konsesjon til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettledningene Nore 1 – Sylling og Ringerike – Sylling. Statnett ønsker primært en løsning med meldeplikt for motorisert ferdsel i verneområder, og ønsker videre dialog om utarbeidelse av skjøtselplan for ledningstraséen og bruk av droner. Statnett viser til bestemmelser og kommentarer om skogrydding, og bemerker at forsyningssikkerheten må gå foran vernebestemmelsene.

Advokat Magnus Dæhlin - Advokatfirmaet DSA AS uttaler seg på vegne av Mykleby Maskin AS. De viser til uttalelse til oppstartmelding av 20. april 2017 om tinglyste rettigheter til regulering, fallrettigheter og adkomst i Finnemarka. De gjør prinsipielt gjeldende at reguleringsmagasiner, nødvendig skogsbilveinett, de regulerte elveløpene, samt en nødvendig buffersone må unntas fra verneområdet fordi et vern vil vanskeliggjøre fremtidig, nødvendig damrehabilitering, avskjære eventuell fremtidig reguleringsøkning og

kraftutbygging, samt vanskeliggjøre adkomst og vedlikehold. Subsidiært gjør de gjeldene at det må inntas en spesifisert dispensasjonsbestemmelse som tillater opprusting og utvidelse av kraftanleggene. De mener videre de ikke er blitt involvert i verneprosessen i tråd med naturmangfoldloven § 41 og gjeldende retningslinjer for saksbehandlingen. Etter Mykleby Maskin syn er verneforslaget i strid med naturmangfoldloven § 14 da det tilsidesetter hensynet til kraftproduksjon, og at det er fullt mulig å oppnå verneforskriftens formål uten å verne de eksisterende innretninger for kraftproduksjon. De viser til tilsvarende problemstilling i forbindelse med oppretting av Hemmeldalen naturreservat der Fylkesmannen i Hedmark besluttet å ta kraftproduksjonsområdet ut av verneplanen. Man mener fylkesmannen ikke har oppfylt utredningsplikten, jf. naturmangfoldloven § 41 pga. manglende utredning av forholdet til kraftproduksjon og vernets betydning for denne og manglende utredning av verneverdier i tilknytning til de tekniske inngrepene. Hvis det ikke gjøres ytterligere utredning som kan påvise konkrete verneverdige forhold i forbindelse med de tekniske inngrepene vil Mykleby Maskin gjøre gjeldende at vernevedtaket er ugyldig som følge av saksbehandlingsfeil. Dersom Mykleby Maskins krav ikke tas til følge vil de vedtakets gyldighet kunne gjøres gjenstand for domstolprøving.

Direktoratet for mineralforvaltning viser til at utvidelsen omfatter malmforekomsten Slettfjella. Den har ikke fått noen vurdering økonomisk eller forvaltningsmessig av NGU, og direktoratet har derfor ikke opplysninger som tilsier at forekomsten bør bli tatt hensyn til i verneprosessen. I sør viser de til at verneforslaget grenser til en undersøkelsesrett.

NVE viser til at den foreslåtte utvidelsen av Finnemarka naturreservat inkluderer to dammer som disponeres til kraftproduksjon, samt Øvre Damtjern og to sentralnettsledninger. NVE forutsetter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for drift, vedlikehold og oppgradering/fornyning av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rydding av eksisterende kraftledningstraseer. NVE ber om at oppgradering/fornyning tas inn i vernebestemmelsens § 4 da tradisjonelt vedlikehold ikke alltid er tilstrekkelig for å ivareta dammens sikkerhet. De forutsetter at eksisterende veier som skal benyttes til drift av anleggene avmerkes på vernekart. Det bør gis adgang til motorisert ferdsel uten søknad ikke bare ved akutt utfall, men også i situasjoner der det er umiddelbar fare for akutt utfall. Viken skog har gitt innspill på vegne av private skogeiere som har tilbudt areal til frivillig vern. Skjærsvannet er tidligere er regulert for å gi vann til grønnsaksproduksjon i Lierdalen, og vernegrensen må justeres bort fra vannet eller at det tas inn unntak i vernebestemmelsene for dette. Det gis innspill om mulige mindre justeringer av grensen rundt hytter i og like ved verneforslaget. To gapahuker innenfor verneforslaget, motorferdsel til hytter og til preparering av skiløyper, samt Statnetts driftsveier/trakorsleper må avmerkes på vernekartet og hensyntas i forskriften. Hvis det ikke oppnås enighet om grunneiers bruk av hytte på Lurtopp inkl. transportmuligheter, foreslås at grensen flyttes i området. De viser også til at det foregår kalking av vann som må inn i verneforskriften.

Fylkesmannens kommentarer:

Generelt: Ingen parter har fremmet motforestillinger mot verneforslaget som helhet. Det er for de fleste interesser er funnet løsninger som ivaretar brukerinteressene og verneformålet. De vesentligste merknadene gjelder fallrettigheter og reguleringsanlegg.

Tilrettelegging og friluftsliv: Det er ulike syn på hvor strenge vernebestemmelsene skal være. Fylkesmannen har utarbeidet vernebestemmelser på bakgrunn av nåværende bruk, verneverdier og innspill til oppstartmeldingen, samt nasjonale føringer for tilrettelegging og bestemmelser rundt bruk av verneområder til friluftsliv. Fylkesmannen ser det kan være

ulike brukerinteresser i et mye brukt området som Finnemarka, men mener dette i større grad er konflikter mellom brukerinteresser enn konflikter mellom brukerne og verneverdiene. Fylkesmannen legger til grunn at det i tråd med praksis fra skogvernsaker ikke legges opp til at viltforvaltning og jakt reguleres av verneforskriften. Fylkesmannen viser til at større arrangementer (over ca 30 personer) må omsøkes, men at det kan gis flerårige tillatelser (inntil fem år). Fylkesmannen har gjerne en dialog med arrangørene der antallet ligger i grenseland for å finne forutsigbare løsninger.

Kraftproduksjon/regulering: Fylkesmannen mener vernebestemmelsene ikke vil være til vesentlig hinder for drift og vedlikehold av eksisterende anlegg. Tiltak som krever ny arealbruk og terrenginnrep vil måtte omsøkes iht. verneforskriftens § 7 k, men når det er nødvendige tiltak for å vedlikeholde anleggene og for å tilfredsstille myndighetens krav til sikkerhet til anleggene vil det bli gitt tillatelse. I slike saker kan det være behov for å stille vilkår for å ivareta verneverdiene, og fylkesmannen mener derfor det må være søknadspiktig. Fylkesmannen mener behovet for fornying/oppgradering er ivaretatt av § 7k, jf. NVEs kommentarer rundt dette. Fylkesmannen har imidlertid presisert bestemmelsene for å tydeliggjøre at oppgradering/utvidelse av kraftanleggene også er omfattet av denne bestemmelsen. Fylkesmannen understreker at hensikten med denne bestemmelsen ikke er tiltak for opprusting og utvidelse av anleggene, da det kan føre til en ytterligere negativ påvirkning på verneverdiene.

Fylkesmannen kan ikke komme Mykleby Maskin AS i møte på kravet om å ta ut reguleringsmagasiner, nødvendig skogsbilveinett, de regulerte elveløpene, samt en nødvendig buffersone fra verneforslaget. En slik grense vil etter fylkesmannens vurdering være veldig uheldig naturfaglig fordi det gir et svært fragmentert verneområde, og åpner for inngrep i sentrale deler av verneforslaget. Dette kan ikke sammenlignes med andre verneområder som f.eks. Hemmeldalen hvor det var mulig å legge reguleringsmagasinet utenfor samtidig som man ivaretok en hensiktsmessig arrondering. For øvrig vises til vurderingene og kommentarene om dette i høringsforslaget. Fylkesmannen mener det heller ikke bør åpnes for opprusting og utvidelse av kraftanleggene. Formålet med naturreservatet er å bevare et stort skogområde som representerer en bestemt type natur i form av gammel naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Vassdragene er en del av dette formålet, og ytterligere inngrep og/eller regulering i vassdragene vil virke negativt inn på dette. Fylkesmannen viser til regulering av vassdragene har vært konfliktfylt lokalt, og at anleggene er innkalt til konsesjonsbehandling. Denne avgjørelsen er påklaget og har siden 2009 ligger til behandling i Olje- og energidepartementet. Det er heller ikke fremmet konkretet planer for opprusting eller utvidelse av anleggene, og fylkesmannen mener det heller ikke er påregnelig å få tillatelse til dette uavhengig av verneforslaget.

Fylkesmannen er ikke enig i at Mykleby Maskin AS ikke er involvert i verneprosessen i tråd med naturmangfoldloven § 41. Mykleby Maskin AS er varslet om oppstart av verneprosessen i tråd med kravene i naturmangfoldloven. På bakgrunn av innspill til oppstartmeldingen tok Fylkesmannen direkte kontakt med Mykleby Maskin i e-post av 14.7.2017 for å opprette dialog. Denne henvendelsen ble ikke besvart. Videre har Mykleby Maskin fått verneforslaget på høring og uttalt seg til dette. Fylkesmannen mener dermed Mykleby Maskin er blitt tilstrekkelig involvert i verneprosessen og hatt muligheter til å fremme sine synspunkter. Fylkesmannen ser at selskapet med fordel kunne blitt varslet om den naturfaglige kartleggingen som fant sted i 2011, men mener dette ikke har hatt betydning for verneprosessen eller Fylkesmannens tilrådning for vern, ei heller at det er

brudd på naturmangfoldlovens bestemmelser for opprettelse av verneområder. Fylkesmannen er ikke enig i at tiltaket er i strid med naturmangfoldloven § 14. Fylkesmannen mener en eventuell opprusting eller utvidelse av de forholdsvis begrensede kraftressursene i de berørte vassdragene ikke kan kalles og vektes som en viktig samfunnsinteresse. I Lier kommune er det eksempelvis tidligere anslått et produksjons-potensial på 6,9 GWH av et potensiale på 868,1 GWH i Buskerud. Samtidig vises det til regjeringens mål om 10 % skogvern, og at det foreslåtte verneområdet er vurdert som nasjonalt verdifullt. Ingen andre høringsparter har kommentert det som problematisk av potensielle vannkraftressurser ikke kan realiseres som følge av verneforslaget.

Kraftledninger: Fylkesmannen er enig med NVE i at motorisert ferdsel uten søknad også skal kunne tillates ved fare for akutt utfall på kraftledningene. Dette er i tråd med nyeste praksis i vernesaker, og forskriften er justert på dette punkt. Fylkesmannen mener det derimot er behov for å opprettholde søknadsplikten når det gjelder øvrig motorisert ferdsel for vedlikehold. Dette for at forvaltningsmyndighetene skal ha mulighet til å styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. I forbindelse med vedlikehold av fundamenter til kraftledningen i det foreslåtte verneområdet oppsto det eksempelvis forholdsvis mye kjøreskader som kunne vært unngått. Fylkesmannen mener ønsker om endringer rundt denne praksis må tas på nasjonalt nivå. Det er korrekt at det er foreslått andre regler i området Hestgjuvnatten, men bakgrunnen for dette er at det er kort avstand fra eksisterende vei til kraftledningstraséen, og at traséens lengde gjennom verneområdet er kort. Fylkesmannen er positiv til Statnetts forslag om dialog rundt en skjøtselsplan for skogrydding i kraftledningstraséen og vil ta initiativ til dette i forbindelse med slutføring av forvaltningsplanen for området.

Veger og masseuttak: Eksisterende skogsbilveger vil bli avmerket tydelig på vernekart. Fylkesmannen foreslår at veiene skal være stengt for allmenn motorisert ferdsel, men med en rekke unntak som ivaretar forvaltning av eiendom, anlegg og andre interesser i området. Fylkesmannen mener primært at uttak av grus/masse til veivedlikehold må foregå utenfor verneområdet, men har foreslått at det kan søkes om uttak dersom det oppstår spesielle behov hvor det ikke er hensiktsmessig å hente masser utenom verneområdet.

Fylkesmannen tilrår at Finnemarka naturreservat utvides iht. vedlagt kart og verneforskrift som ved høring med følgende endringer:

- Presisering av at kraftanlegg også er omfattet av § 7 punkt k.

Miljødirektoratet viser til at Statnett SF ber om møte med Miljødirektoratet vedrørende drift av eksisterende anlegg. Direktoratet viser til at dette er standard bestemmelser avklart på departementsnivå og henviser Statnett til KLD for eventuelle avklaringer.

Fylkesmannen har tilrådd at eksisterende skogsbilveger skal være stengt for allmenn motorferdsel, men med en rekke spesifiserte unntak. Tilsvarende unntak fra motorferdselsforbudet tilrås også for traktorveger. I de tilfeller det er åpnet for motorisert ferdsel på skogsbilveger, tilrår Miljødirektoratet at grunneier/vegeier selv kan vurdere adgang til bruk av vegen og tilrår ikke regulering av ferdsel på skogsbilveg. Miljødirektoratet tilrår ikke generelle unntak for motorisert ferdsel på traktorveger uten søknad, ut over drift av bakenforliggende skog, og endrer forskriftens punkt i forhold til dette.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene, slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Finnemarka naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har mottatt fra Myklebu Maskin (MM) brev av 15.5.2018. Det gjøres her *prinsipalt* gjeldende at reguleringsmagasinene Store Nykjua, Vesle Nykjua og Øvre Damtjern, nødvendig skogsbilveinett, de regulerte elveløpene, samt en nødvendig buffersone, unntas fra verneområdet. *Subsidiært* gjøres det gjeldende at det må inntas en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i verneforskriften, som gir adgang til opprustning og utvidelse av kraftanleggene. MM viser også til Miljødirektoratet har endret fylkesmannens forslag til ordlyd i verneforskriften § 7 punkt k. Forslaget ble inntatt nettopp for å presisere at kraftanlegg skulle omfattes av dispensasjonshjemmelen. Tilsvarende har direktoratet endret fylkesmannens forslag om unntak for motorferdsel på eksisterende skogsbilveger. Hvis reguleringsmagasinene mv. *ikke* unntas fra verneområdet er det nødvendig med en slik presisering som fylkesmannen foreslo

Mht. arrondering viser MM til at kraftproduksjonsanleggene er menneskeskapte inngrep som ikke i seg selv har verneverdig interesse. All den tid det foreslåtte vernet vil medføre ulemper og økonomisk tap for MM, fremstår det uproporsjonalt ikke å unnta reguleringsmagasinene mv. fra vernet. Fylkesmannens hovedinnvending er at dette vil medføre et fragmentert verneområde, og at dette er naturfaglig uheldig. MM er uenig i at arronderingsmessige hensyn ikke gjør det mulig å ta ut reguleringsmagasinene, mv. fra verneområdet. At verneområdet vil fremstå som oppdelt/fragmentarisk på et kart, er ikke i seg selv et argument for å tilsidesette MMs interesser. Fylkesmannen uttaler at et fragmentert verneområde åpner for inngrep, at en justering av grensene kan redusere verneverdiene og gjøre det vanskelig for forvaltning og grunneiere og forholde seg til verneområdet. Det gis imidlertid ingen forklaring på hvilke konkrete ulemper som kan oppstå og vurderingene fremstår uten noen faktisk begrunnelse. Med justering av verneområdet vil man bl.a. unngå en rekke dispensasjonssøknader og derigjennom oppnå en enklere forvaltning av verneområdet. Dessuten gjelder MMs forslag *eksisterende inngrep* som er tydelig avmerket på kart og i terrenget, hvilket bør være enkelt å forholde seg til både for grunneiere og annen forvaltning. Den foreslåtte endringen vil heller ikke redusere verneverdier idet MMs faktiske bruk vil være begrenset til allerede eksisterende inngrep. En gjennomgang av NVEs Atlas viser at det foreligger *en rekke* eksempler på at reguleringsmagasin og kraftproduksjonsanlegg unntas fra verneplaner. Gjennomgangen viser at det foreligger omfattende praksis for å unnta nettopp reguleringsmagasin fra vern, selv om det arronderingsmessig blir en "hvit flekk" i kartet. I tillegg foreligger det et betydelig antall verneområder som fremstår fragmentariske av andre årsaker enn kraftproduksjon. MMs forslag vil innebære at en smal stripe med tillegg av inntaksmagasinene unntas fra Finnemarka naturreservat. I tillegg er utvidelsen av Finnemarka naturreservat allerede delt i to som følge av at en grunneier ikke har villet stille sitt areal til disposisjon for frivillig vern. Med bakgrunn i omfattende forvaltningspraksis gjøres gjeldende at arronderingsmessige hensyn ikke kan tillegges avgjørende vekt i denne saken. Vern av reguleringsmagasinene mv. vil innebære usaklig forskjellsbehandling sammenholdt med et betydelig antall andre verneområder og i forholdet til berørte grunneiere i Finnemarka.

Subsidiært behov for dispensasjonsbestemmelse: I høringsuttalelse gjorde MM subsidiært gjeldende at det måtte gis en spesifikk dispensasjonsbestemmelse i verneforskriften, som åpner for tillatelse til oppgradering, utvidelse og vedlikehold av kraftproduksjonsanleggene, selv om dette kan føre til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet. En slik bestemmelse vil gi en viss grad av forutsigbarhet for MM. Fylkesmannen imøtekom ikke Mykleby Maskins subsidiære krav, i tilrådingen fremgår det at "*Fylkesmannen mener det heller ikke bør åpnes for opprusting og utvidelse av kraftanleggene*". MM har to innvendinger:

For det første må fylkesmannens uttalelse bero på en misforståelse av "opprustning". Opprustning innebærer oppgradering og fornyelse av kraftproduksjonsanlegg, hvilket det også er dispensasjonshjemmel for i utkastet til verneforskrift § 7 k). Det er uheldig dersom fylkesmannens uttalelse på dette punkt vil medføre unødvendige hindringer for nødvendig opprustning i fremtiden. Fylkesmannens uttalelse må derfor korrigeres.

For det andre vil en slik spesifikk dispensasjonshjemmel som nevnt i Rundskriv M-481/2016 side 41-42 ikke komme i konflikt med verneformålet. Det vises til at slik oppgradering, utvidelse og vedlikehold vil være konsentrert om eksisterende menneskeskapte inngrep. Med bakgrunn i at det er omfattende praksis for at vernegrenser trekkes utenfor inngrep til kraftproduksjonsformål bør det være en lav terskel for å innta en slik spesifikk dispensasjonshjemmel.

Behov for endring av bestemmelser i forslag til verneforskrift – særlig om §§ 4, 6 og 7:

Utkast til verneforskrift § 7 – dispensasjon: Fylkesmannen i Buskerud valgte å presisere verneforskriftens § 7 punkt k) «for å tydeliggjøre at oppgradering/fornyelse av kraftanleggene også er omfattet av denne bestemmelsen». Bestemmelsen ble foreslått med følgende ordlyd av Fylkesmannen i Buskerud: «Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: (...) k. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger, energi- og kraftanlegg som ikke faller inn under § 4 k og l.» Miljødirektoratet har imidlertid endret fylkesmannens forslag, og gitt bestemmelsen slik utforming: «Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: (...) k. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.» Dersom Miljødirektoratets forslag blir vedtatt vil dette medføre ytterligere begrensninger for kraftproduksjonen. MM krever under enhver omstendighet at Fylkesmannens opprinnelige forslag til § 7 punkt k tas inn i verneforskriften.

Utkast til verneforskrift § 6 – motorferdsel: Tilsvarende har Miljødirektoratet endret fylkesmannens forslag til § 6 annet ledd om motorferdsel på eksisterende skogsbilveger. Fylkesmannens forslag lød slik: «Ferdsebestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: (...) c. Nødvendig motorferdsel på eksisterende skogsbilveier avmerket på vernekart og traktorveier angitt i forvaltningsplanen i forbindelse med tilsyn, vedlikehold og bruk av bygninger, anlegg og andre innretninger, tilsyn med husdyr, jakt og tilsyn og drift av bakenforliggende eiendom.» Miljødirektoratets forslag lyder slik: «Ferdsebestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: (...) d. Nødvendig motorferdsel på eksisterende skogsbilveier avmerket på vernekart.» Endringen innebærer at den opprinnelige presiseringen om at nødvendig ferdsel på eksisterende skogsbilveger i forbindelse med tilsyn, vedlikehold og drift av anlegg og andre innretninger, er bortfalt. Mykleby Maskin mener at det er nødvendig med en slik presisering som fylkesmannen foreslo for å sikre hjemmel for nødvendig bruk av skogsbilveger.

Utkast til verneforskrift § 4 – generelle unntak fra vernebestemmelsene: For det tilfelle at Mykleby Maskins prinsipale krav ikke imøtekommes er det behov for at ordlyden i verneforskriften endres. Fra reguleringsmagasinene renner vannet i Nykjua og Tverrelva ned til kraftstasjonene. For å unngå oppdemming og redusert vannføring som følge av døde og veltede trær, har Mykleby Maskin AS behov for en presisering i bestemmelsene som gir adgang til nødvendig rydding av vegetasjon. Utkastet til verneforskrift § 4 bokstav h) og k) om generelle unntak fra vernebestemmelsene lyder slik: «Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for: (...) h. Rydding av vegetasjon inntil to dekar rundt eksisterende hytter. (...) k. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rydding av eksisterende kraftledningstraseer.» Bokstav h) og k) foreslås endret til (endringsforslagene er understreket): h. Rydding av vegetasjon inntil to dekar rundt eksisterende hytter, og inntil femti meter fra vannløp som benyttes til kraftproduksjon. k. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rydding av eksisterende kraftledningstraseer og opprensning av vannløp til kraftproduksjon.»

De foreslåtte endringene vil ivareta MMs behov for å unngå at døende eller veltede trær medfører oppdemming som begrenser vannføringen til kraftverkene.

Oppsummeringsvis mener MM at områdevern allerede er preget av høyt konfliktnivå mellom verneinteresser og grunneiere. Det er derfor en politisk målsetting å oppnå størst mulig grad av frivillighet. Denne saken er også et godt eksempel på dette, idet et tilnærmedesvis inngrepsfritt skogområde unntas fra reservatet etter grunneiers ønske. De hensyn som begrunner dette - nemlig frivillighet og ønske om et lavest mulig konfliktnivå – gjør seg etter omstendighetene like sterkt gjeldende for berørte rettighetshavere. Det er ingen saklig grunn til å gi berørte grunneiere med relativt begrensede næringsinteresser «vetorett», mens MM må tåle tvunget vern av områder hvor det er nedlagt betydelige investeringer. Hvis myndighetene fraviker foreliggende praksis, der vernegrensene trekkes utenfor reguleringsmagasin mv., er det fare for økt konfliktnivå. En slik praksis vil også kunne vanskeliggjøre rikspolitiske målsettinger om økt produksjon av fornybar energi.

KLD har gjennomført møte med MM 31.5.2018, hvor det ble lagt fram utdypende opplysninger om kraftanleggene. MM har også etter møtet ettersendt materiale som gjentar og utdyper deres standpunkter.

KLD viser til at reguleringsmagasinene Breilidammen, Store Bumla og Store Elgstjern inngår i sin helhet i eksisterende naturreservat som ble vernet i 1993, mens reguleringsmagasinet Store Nykjua grenser til samme naturreservat. Følgelig har det her i lang tid vært reguleringsmagasiner i verneområdet.

Det foreligger ingen søknader om heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) i vannkraftmagasiner i området, og dette ansees som lite aktuelt. Fylkesmannen har vist til at regulering av vassdragene har vært konfliktfylt lokalt, og anleggene er innkalt til konsesjonsbehandling. Denne avgjørelsen er påklaget og saken er til behandling i Olje- og energidepartementet. En heving av HRV for disse reguleringsmagasinene vil være i strid med verneformålet for eksisterende naturreservat etablert i 1993, og for foreslått nytt naturreservat som omfatter utvidelser av eksisterende naturreservat. Eventuelle framtidige søknader om utvidelse av kraftanleggene som innebærer heving av HRV vil måtte vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

KLD viser til at eier av damkonstruksjonen har plikter med hensyn til sikkerhet, jf. bl.a, vannressursloven § 37 og § 47 og damsikkerhetsforskriften § 7. Samtidig er Store Nykjua og Vesle Nykjua de to klart største reguleringsmagasinene som benyttes av MM til kraftproduksjon, med nyttbart magasinivolum som av MM er oppgitt til hhv. 1,2 og 1,3 mill. m³. Ut fra en helhetsvurdering foreslås derfor at disse to reguleringsmagasinene tas ut av foreslått naturreservat slik at grensen følger høyeste regulerte vannstand (HRV). I tillegg tas de to tilhørende reguleringsdemningene ut av foreslått naturreservat, inkludert en sone på 30 meter rundt de to demningene.

Med det unntak som er nevnt over støtter KLD vurderingen fra Fylkesmannen og Miljødirektoratet om at reguleringsmagasiner, skogsveinett, regulerte elveløp samt buffersoner ikke kan tas ut av verneforslaget. KLD vurderer at en slik avgrensning vil være naturfaglig uheldig, da man vil miste areal med viktige skogvernkvalliteter, bl.a. vil det berøre flere kjerneområder som er dokumentert i forbindelse med skogvernsaken. Dette er kjerneområder som er spesielt viktige for naturmangfold og som ligger langs de aktuelle

vassdragene og de aktuelle skogsveiene. Man vil også miste skogarealer som er relativt lavtliggende og produktive og som kan utvikle viktige skogvernkvaliteter over tid. Videre vil en slik grense gi et mer fragmentert verneområde. Med hensyn til buffersone langs reguleringsmagasinene er det her viktige skogvernkvaliteter som går helt ned mot vannflaten, inkludert kjerneområder som er spesielt viktige for naturmangfold. KLD viser også til at grensen for det allerede eksisterende naturreservatet følger HRV i Store Nykjua. Følgelig sammenfaller foreslått grense med HRV ved reguleringsmagasinene Store Nykjua og Vesle Nykjua.

KLD foreslår følgende endringer i verneforskriften:

- Det tar inn et nytt punkt i § 7 u om nødvendig oppgradering eller fornyelse av reguleringsdemninger uten økning av reguleringshøyden, for å ivareta damsikkerheten.
- Det tas i § 7 v inn en bestemmelse om nødvendig fjerning av vegetasjon i bekkeleier som følge av vannkraftregulering. Tilsvarende bestemmelse ble benyttet for Øykjeheia naturreservat ved vernevedtak i desember 2014.
- Det tas inn et nytt punkt § 4 n inn et nytt punkt om drift og vedlikehold av eksisterende reguleringsdemninger, inkludert vegetasjonsrydding inntil 10 meter fra demningene.
- Det tas i § 6 f inn nytt punkt om nødvendig motorferdsel på traktorveier angitt i forvaltningsplanen i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende reguleringsdemninger som omtalt i § 4 n.
- Det er i § 7 t tatt inn et nytt punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med tiltak som omtalt i § 4 n og § 7 u og v.
- Fylkesmannen opplyser at det er en eksisterende mindre adkomstvei til demningen i Vesle Nykjua. Med tanke på ev. oppgradering av denne veien tas det i § 7 inn et nytt punkt som lyder "Oppgradering av eksisterende adkomstvei fra eksisterende skogsbilvei og inn til demningen i Vesle Nykjua i forbindelse med nødvendig drift, vedlikehold, oppgradering eller fornying av demningen". I tillegg åpnes det i § 7 for motorferdsel knyttet til dette tiltaket.

I tillegg presiserer KLD at § 6 d åpner for nødvendig motorferdsel på eksisterende skogsbilveier avmerket på vernekart. Verneforskriften regulerer følgelig ikke nødvendig motorferdsel på eksisterende skogsbilveier avmerket på vernekartet. Utover dette er nødvendig motorferdsel på skogsbilveier knyttet til kraftanleggene et forhold mellom kraftverkseier og grunneier, innfor de generelle rammer annet lovverk som motorferdselloven setter.

KLD viser til at Forsvaret har en installasjon på Breiliflaket. Det er i verneforskriften tatt inn et nytt punkt 4 o som lyder "Drift og vedlikehold av Forsvarets installasjon på Breiliflaket", samt i § 7 hjemmel for nødvendig motorferdsel knyttet til dette tiltaket. KLD slutter seg forøvrig til Miljødirektoratet og tilrå at Finnemarka naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

40 B. Endringer av verneforskriften for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, Sigdal, Rollag og Nore og Uvdal kommuner, Buskerud

Saksgang og bakgrunn: Trillemarka–Rollagsfjell naturreservat ble opprettet i 2008, og forvaltningsplan ble godkjent av Miljødirektoratet i 2013. Under arbeidet med forvaltningsplanen ble det fra forvaltningsstyret og høringsparter fremmet flere forslag til

endringer i verneforskriften. På oppdrag fra Miljødirektoratet i 2015 sendte Fylkesmannen i Buskerud tre endringsforslag på høring vedrørende motorferdsel på eksisterende bilveier, oppsetting av mobile jakttårn samt tilbygg til eksisterende bygninger. Følgende konkrete endringsforslag ble sendt på høring:

- Tillate "Oppsetting av mobile jakttårn for storviltjakt og forsiktig rydding av kvist og mindre kratt i skuddfeltet".
- Tillate motorferdsel på følgende bilveger i tillegg til de 4 bilvegene hvor det er tillatt i dag: Fjølslivegen, Damtjønnvegen og Tonutvegen i Rollag kommune. Litjernvegen, Skårsbekkvegen, Åsetvegen, Sinernvegen og Kattenbergveien i Sigdal kommune. Lauvbrennavegen i Nore og Uvdal kommune. I tillegg endre navn på veg nevnt § 4 nr. 2 fra Bufjelltjønnvegen til Bufjellvegen, samt endre oppsettet i bestemmelsen.
- Åpne for å gi dispensasjon for: "Tilbygg på inntil 20 m² til eksisterende bygninger, dog ikke større enn den eksisterende bygningen. Samlet bygningsareal etter påbygning må ikke overstige 60 m²." I dag er kan det gis dispensasjon for "mindre tilbygg til eksisterende bygninger".

Etter høring ble Fylkesmannens oppsummering og tilråding oversendt Miljødirektoratet. I tillegg har Fylkesmannen senere anmodet om at gnr/bnr 45/11 i Rollag kommune og gnr/bnr 170/20 i Sigdal kommune føyes til i opplistingen av berørte eiendommer i § 1.

Høringsuttalelser:

Naturvernforbundet i Buskerud mener Trillemarka–Rollagsfjell naturreservat må bevares som det er i dag. Skal forskriftene endres må det være for å styrke vernet, ikke for å oppmuntre til økt bruk som igjen fører til flere inngrep og motorferdsel. Verneverdien bør heller økes gjennom fjerning og restaurering av tidligere tekniske inngrep. Flere av veiene bør gro igjen, og tilbygg må ikke tillates nærmere enn 100 meter fra vassdrag. Støtter forslaget om mulighet for utsetting av jakttårn, men forutsetter at disse fjernes etter jakta. Trillemarka sameige og Sigdal og Eggedal Skogeigarlag støtter endringsforslagene knyttet til motorferdsel på bilveier og oppsetting av jakttårn. For tilbygg til bygninger ønskes å lempe ytterligere på restriksjonene for størrelse. De foreslår som ny tekst i forskriftens § 5 nr. 1 at det skal kunne tillates tilbygg på inntil 20 m² til eksisterende bygninger.

Rollag kommune støtter de tre forslagene til endringer i forskriften.

Sigdal kommune støtter forslagene knyttet til jakttårn og bilveier. Når det gjelder forslaget om tilbygg mener de at det ikke bør være en øvre grense på 60 m². Kommunen uttaler at ordningen både er en liberalisering og innskrenkning for grunneierne.

Nore og Uvdal kommune støtter forslaget til forskriftsendringer når det gjelder motorferdsel på bilveier og oppsetting av mobile jakttårn. Er også positive forslaget når det gjelder tilbygg, men mener at høringsforslaget gir rom for tolkninger. De foreslår følgende tekst i forskriften: "Tilbygg til eksisterende bygninger. Samlet BYA (bebygd areal) pr bygning kan maksimalt kan være på 60 m²".

Buskerud fylkeskommune slutter seg til de foreslåtte endringene.

En enkeltperson mener begrensningen om at tilbygg ikke kan være større enn eksisterende bygning er urimelig, spesielt i tilfeller hvor eksisterende bygg er mindre enn 20 m².

En enkeltperson har kommentarer vedrørende Damtjønnveien.

En enkeltperson har noen merknader om vedlikehold av Fjølslivegen.

Tre enkeltpersoner er svært positive til at veier åpnes for motorisert ferdsel.

Fylkesmannen viser til at formålet med naturreservatet er å bevare et svært stort og sammenhengende naturskogområde med viktige naturverdier. Samtidig er det et ønske at vernede områder skal kunne brukes aktivt, innenfor rammen av verneformålet. Normalt skal dette skje uten vesentlig motorferdsel eller nye tekniske inngrep i verneområdet. Trillemarka - Rollagsfjell naturreservat er spesielt på grunn av størrelsen, samt at det er svært mange bygninger (setre, hytter og gamle boplasser) innenfor vernegrensa. Også setervoller i området har forekomster av rødlistearter, som påpekt i formålsparagrafen. Det er derfor viktig å legge til rette for fortsatt bruk og drift her. Disse momentene tilsier at det kan gis noe større rom for tiltak i dette reservatet enn det som er vanlig, samtidig som all forvaltning og tilrettelegging skal skje på en måte som er bærekraftig over tid. Fylkesmannen tilrår ingen endringer fra høringsforslaget, og viser til forvaltningsstyrets vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 som var lagt ved høringen.

Oppsetting av mobile jakttårn: Fylkesmannens høringsforslag innebærer at det skal være generelt tillatt å sette opp mobile jakttårn i reservatet. Dette samsvarer med det som er vanlig i nye naturreservater. Fylkesmannens erfaring så langt tyder på at dette ikke er til skade for verneformålet, og de mottatte høringsuttalelsene støtter forslaget. Fylkesmannen anbefaler derfor en forskriftsendring i tråd med høringsforslaget.

Motorferdsel på bilveier: Fylkesmannens høringsforslag innebærer at motorferdsel skal være generelt tillatt på alle eksisterende bilveier innenfor reservatgrensa. Veiene skal kunne vedlikeholdes i tråd med standard på vernetidspunktet, etter nærmere beskrivelse i forvaltningsplanen. De fleste høringsuttalelsene støttet dette forslaget, og det begrunnes med likebehandling av veiene og med bruk av hytter og setre. I tillegg vil det gjøre det enklere å følge opp skjøtsel av setervoller og kulturmiljøer. I og med at veiene ligger der allerede, vil tekniske inngrep begrenses til eventuelt vedlikehold av veiene. Økt motorferdsel er imidlertid lite ønskelig i et naturreservat av hensyn til forstyrrelse av dyreliv og friluftsliv/naturopplevelse. Det store antallet hytter og setre i reservatet samt hensynet til skjøtsel av kulturlandskapet gjør at Fylkesmannen likevel anbefaler at eksisterende bilveier åpnes for motorferdsel i tråd med høringsforslaget. Fylkesmannen har også lagt vekt på at flere andre naturreservater har samme bestemmelse.

Selv om verneforskriften åpner for kjøring, kan grunneier fritt bestemme hvem som kan kjøre på veien og om veien skal være åpen for allmenheten eller ikke.

At bilveier i reservatet tillates brukt, betyr ikke at forvaltningsmyndigheten overtar noen form for ansvar for vedlikehold. Veiene kan, slik det er beskrevet i forskriften, vedlikeholdes til den standard de hadde på vernetidspunktet, men det er fortsatt eier av veiene som har ansvar for eventuelt vedlikehold. Fylkesmannen uttaler at tilrettelegging for friluftsliv er en kommunal oppgave, og spørsmålet om kostnader til vedlikehold av vei som en del av slik tilrettelegging kan eventuelt tas opp med kommunen.

Tilbygg til eksisterende bygninger: De fleste som har kommet med høringsuttalelse, ønsker mulighet for større tilbygg enn det som er foreslått i høringsutkastet. De foreslår at en eller flere av de foreslåtte begrensningene på tilbygg tas ut.

Dagens verneforskrift åpner for at det kan gis tillatelse til mindre tilbygg til eksisterende bygninger. Dette er begrunnet i reservatets størrelse og det store antall bygninger innenfor grensene. I tillegg er viktige naturverdier på setervoller tatt inn i verneformålet, og muligheten for tilbygg kan gjøre det enklere å bruke seterhus og skjømte slike setervoller.

I de fleste naturreservater åpner ikke forskriften for verken nye bygninger eller tilbygg til bygninger. På dette punktet er restriksjonsnivået i Trillemarka mer likt nasjonalparker, for eksempel i Hardangervidda nasjonalpark. Der er "mindre tilbygg" definert i forvaltningsplanen som tilbygg opp til 10 m², likevel klart mindre enn eksisterende bygning. De foreslåtte endringene i verneforskriften er altså klart mer liberale enn i andre sammenlignbare verneområder. Utgangspunktet for endringsforslaget var at forskriften skal åpne for noe større tilbygg enn dagens forskrift, slik at husværene kan være funksjonelle. I høringsforslaget defineres rammene for tilbygg med en begrensning både på areal på tilbygg, areal i forhold til eksisterende størrelse, samt totalareal. Det har vært en forutsetning at det kun er mindre tilbygg som skal kunne tillates. Fylkesmannen mener det derfor ikke kan åpnes for tilbygg som er større enn eksisterende bygning. Begrensningen på maksimalt 20 m² tilbygg mener Fylkesmannen også er nødvendig for at det skal regnes som et mindre tilbygg. Innenfor reservatet er det stort sett forholdsvis små og enkle hytter eller seterhus. Denne karakteren er det et ønske å bevare gjennom å sette en grense for totalareal på 60 m². Fylkesmannen mener viktige funksjonelle behov vil være dekket innenfor denne størrelsen.

Fylkesmannen merker seg at det er mange ulike meninger rundt spørsmålet om tilbygg til bygninger i reservatet. Fylkesmannen mener høringsforslaget er det som best ivaretar både naturverdiene og behovet for funksjonelle husvære. Fylkesmannens tilrådning er derfor at forskriften endres i tråd med høringsforslaget. Så vidt Fylkesmannen kjenner til er m² og ikke BYA brukt som mål i andre verneforskrifter der det er tillatt med tilbygg.

Fylkesmannen mener det er hensiktsmessig å benytte samme formulering som i andre verneområder. Tilbygg vil være søknadspliktig etter verneforskriften, og i en slik søknadsprosess bør nærhet til vassdrag være en del av vurderingen.

Tilføyelse av gnr/bnr.: I høringsbrevet informerte Fylkesmannen om at de to hytteeiendommene gnr/bnr 45/11 i Rollag kommune og gnr/bnr 170/20 i Sigdal kommune ved en feil ikke er med i oversikten over berørte eiendommer i verneforskriften § 1. Det ble presisert at dette ikke var en del av høringen. Eierne av eiendommene er orientert ved brev.

Fylkesmannen tilrår at verneforskriften for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat endres i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratets vurderinger

Tilbygg til eksisterende bygninger: Bakgrunnen for forslaget er i tillegg til de momentene Fylkesmannen tar opp, også behovet for å gjøre bestemmelsen i verneforskriften klarere. I den vedtatte forvaltningsplanen er "mindre tilbygg" i dagens forskriftsbestemmelse tolket som tilbygg på opptil 30% av byggets grunnflate slik det var på fredningstidspunktet, dog ikke større enn 15 m². Med eksisterende bygg menes bygg som var der på vernetidspunktet. Hvis det søkes om tilbygg flere ganger, så skal den foreslåtte bestemmelsen forstås slik at samlet areal på alle tilbygg ikke må overstige det opprinnelige byggets størrelse på vernetidspunktet. Forslaget til ny ordlyd vil utelukke at det gis dispensasjon etter denne bestemmelsen til tilbygg til bygninger som er over 60 m². En slik skranke ligger ikke i eksisterende dispensasjonsbestemmelse.

Motorferdsel på bilveier: Når det gjelder uttalelsen til standarden på Damtjønnevegen opplyser forvaltningsmyndigheten at veien er bygget som bilvei, at den ble definert som

bilvei i forvaltningsplanen ut fra den standard veien hadde på vernetidspunktet og under arbeidet med forvaltningsplanen. Forvaltningsmyndigheten opplyser også at veien er kjørbare for vanlig personbil i dag. Årsaken til at det på vernetidspunktet ikke ble åpnet for motorferdsel på alle aktuelle veier varierer, og forvaltningsmyndigheten har opplyst at det oppleves som urimelig at man i dag ikke kan bruke de aktuelle veiene på samme måte som de veiene der det er åpnet for motorferdsel i forskriften. Direktoratet vurderte et alternativ som innebærer å avmerke de bilveiene hvor det skal være tillatt å kjøre direkte på vernekartet, og vise til vernekartet i unntaksbestemmelsen. Fordi de korteste bilveiene vil bli vanskelig synlig på et kart i denne målestokken, har direktoratet ikke gått inn for det alternativet. Ifølge forvaltningsmyndigheten er veiene kartfestet og navngitt etter prosess med berørte kommuner, og veieiere har vært kontaktet direkte.

Mobile jakttårn: I nyere verneforskrifter er følgende ordlyd brukt om mobile jakttårn: "Oppsetting av *midlertidige* mobile jakttårn for storviltjakt og forsiktig rydding av kvist og småbusker i skuddfeltet". Det er også den ordlyden som er brukt på de øvrige områdene i denne verneplanen hvor det åpnes oppsetting av mobile jakttårn. I endringsforslaget som ble sendt på høring, og som Fylkesmannen har tilrådd er "midlertidig" ikke tatt med. I høringsbrevet ble det imidlertid opplyst at "I dagens forskrifter er det ikke tillatt å sette opp midlertidige mobile jakttårn, det er i de senere år åpnet for dette i andre ..." Begrunnelsen for forslaget er et ønske om harmonisering med det som nå er praksis i skogreservatene. På denne bakgrunn mener vi at "midlertidig" bør tas med i den nye bestemmelsen, selv om dette ikke var med i høringsutkastet. Direktoratet presiserer at unntaket ikke omfatter motorferdsel i tilknytning til oppsettingen av de mobile jakttårnene.

Generelt: I verneforskriften er det brukt en annen nummerering enn det som brukes nye verneforskrifter. Direktoratet har vurdert om dette burde endres samtidig med de foreslåtte endringene. Dette vil imidlertid føre til endring/retting i vedtatt forvaltningsplan. Dette er en omfattende plan med mange henvisninger til verneforskriften. Det vil derfor være lite hensiktsmessig å endre nummereringen i denne forskriften nå.

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens tilråding om endring av verneforskriften for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat, med følgende endring fra utkastet som ble sendt på høring og som Fylkesmannen har tilrådd: I forslaget til ny § 4 nr. 21 tilføyes "midlertidig" slik at bestemmelsens ordlyd blir: "Oppsetting av *midlertidige* mobile jakttårn for storviltjakt og forsiktig rydding av kvist og småbusker i skuddfeltet."

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår endring av verneforskriften for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

9.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, både mht. verneomfang, avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Departementet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

9.2. Offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Dette fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling, uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettamme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert og ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, blir tatt ut før det meldes oppstart for verneprosessene. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene effektivt vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet,

9.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Dette gjelder både for private skogeiere som i denne saken har tilbudt skog for frivillig vern, og for Statskog SF som er grunneier i flere av områdene. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

9.4. Administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Forskrifter om vern for skogområder i fylkene Sogn og Fjordane, Rogaland, Vestfold, Buskerud, Akershus, Østfold, Oppland og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 40).